

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ
BOHOSLOVECKÁ FAKULTA

Sestry svätého Vincenta de Paul v Ladkoch

Miroslav Koyš

NITRA 2008

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ
BOHOSLOVECKÁ FAKULTA

Sestry svätého Vincenta de Paul v Ladkoch

Pôsobenie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky
v rokoch 1924 – 1951

Diplomová práca Miroslava Koyša
pod vedením ThDr. Stanislava Kaššovica, PhD.

NITRA 2008

Abstrakt

Meno a priezvisko: Miroslav Koyš
Názov diplomovej práce: Sestry svätého Vincenta de Paul v Ladcoch. Pôsobenie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v rokoch 1924 – 1951.
Škola, fakulta, katedra: Univerzita Komenského v Bratislave,
Rímskokatolícka Cyrilometodská bohoslovecká fakulta,
Katedra Cirkevných dejín
Školiteľ: ThDr. Stanislav Kaššovic, PhD.
Stupeň odbornej kvalifikácie: magister, v skratke „Mgr.“
Miesto a rok: Nitra, 2008
Počet strán: 71

Predložená diplomová práca podáva exkurz pôsobenia sestier Spoločnosti dcér kresťanskej lásky svätého Vincenta de Paul v Ladcoch. Poukazuje na prvotnú myšlienku vzniku Spoločnosti, založenie samostatnej Česko-slovenskej provincie, príchod a pôsobenie v Ladcoch, zásah komunistického režimu proti katolíckej Cirkvi a rehoľiam, a taktiež predkladá informácie o predstavených, ktorí v rokoch 1924-1951 viedli rehoľné spoločenstvo. Práca je doplnená svedectvami, ktoré bližšie opisujú život rehoľných sestier v kláštore v Ladcoch.

Kľúčové slová: vincentky, Ladce, Spoločnosť dcér kresťanskej lásky, Ústredný dom, Akcia „R“

Čestné vyhlásenie

Dolupodpísaný Miroslav Koyš, narodený 26. 05. 1981 v Ilave týmto čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu s názvom *Sestry svätého Vincenta de Paul v Ladkoch - pôsobenie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v rokoch 1924 – 1951* som vypracoval sám, a literatúru, ktorú som pri jej tvorbe použil, som uviedol v bibliografii tejto práce.

V Nitre dňa: 29. marca 2008

.....
podpis

Ďakujem konzultantovi mojej diplomovej práce ThDr. Stanislavovi Kaššovicovi, PhD., ktorý mi ochotne pomáhal a usmerňoval ma pri jej písaní. I napriek mnohým povinnostiam si našiel čas na jej prekonzultovanie a pomáhal mi svojou odbornou pomocou, cennými pripomienkami i osobným povzbudením.

Zvlášť chcem poďakovať sestre Elene Anne Tencerovej, ktorá mi ochotne požičala literatúru z archívu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v Nitre, ďalej sestram Geme Márií Danišovej a Pavle Ľudmile Kloknerovej z Beluškých Slatín, ktoré mi pomohli s objasnením niektorých udalostí. Moja vďaka patrí aj pani Anastázií Kukuliašovej z Ladiec, ktorá mi svojimi spomienkami veľmi pomohla. Za materiálny týkajúce sa Mariánskej družiny ďakujem pánovi Jurajovi Dackovi.

Tiež chcem poďakovať tým, ktorí svojimi spomienkami a fotografiami obohatili túto prácu. V neposlednom rade chcem poďakovať všetkým, ktorí mi akýmkoľvek spôsobom pomohli.

Zoznam skratiek

AA - Archív autora

AJD - Archív Juraja Dacku, Beluša

ASDKL - Archív Spoločnosti dcér kresťanskej lásky svätého Vincenta de Paul, Nitra

CM - Misijná spoločnosť sv. Vincenta de Paul

ČSR - Československá republika

DKL - Dcéry kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul

KNV - Krajský národný výbor

KSČ - Komunistická strana Československa

Msgre. - monsignore (cirkevný titul)

NB - Národná bezpečnosť

ONV - Okresný národný výbor

p. - páter

SLOVÚC - Slovenský úrad pre veci cirkevné

SNP - Slovenské národné povstanie

SNR - Slovenská národná rada

sr. - sestra

sv. - svätý

SÚC - Štátny úrad pre veci cirkevné

ŠtB - Štátna bezpečnosť

vdp. - veľadôstojný pán

ÚAV NF - Ústredný akčný výbor národného frontu

ÚV KSČ - Ústredný výbor komunistickej strany Československá

Obsah

Úvod	7
1 Zakladatelia spoločnosti	9
1.1 Sv. Vincent de Paul.....	9
1.2 Sv. Lujza de Marillac.....	13
2 Vznik Slovenskej provincie	16
2.1 Osamostatnenie provincie.....	17
2.2 Kronika Ústredného domu.....	20
2.3 História kaštieľa a kostola sv. Valentína.....	21
2.4 Príchod do Ladiec.....	25
3 Dvadsaťsedem rokov v Ladcoch	27
3.1 Život v Ústrednom dome.....	27
3.2 Mariánska družina.....	35
4 Zrušenie kláštora	40
4.1 Politická situácia na Slovensku v rokoch 1944 - 1951.....	40
4.2 Akcia „R“	46
5 Významné osobnosti	50
5.1 Jozef Danielik.....	50
5.2 Agnela Gizela Patzeltová.....	52
5.3 Brenardína Františka Soldánová.....	54
5.4 Ján Hutyra.....	55
5.5 Vincencia Valéria Olšovská.....	58
Záver	61
Pramene a literatúra	63
Prílohy	65

Úvod

Posledných sto rokov patrilo v histórii ľudstva k najtragickejším. Podpísali sa pod to predovšetkým dve svetové vojny, ktoré zmenili tvár sveta a politickú situáciu v Európe a taktiež komunistická ideológia, ktorá sa začala rozmáhať v krajinách východnej Európy. I napriek týmto negatívnym skutočnostiam, šliapajúcich po ľudskej dôstojnosti, sa našli ľudia a spoločnosti, ktoré si kresťanské poslanstvo uchovali a šírili ďalej.

K výberu témy pre túto diplomovú prácu ma viedlo niekoľko dôvodov. Prvým bolo predovšetkým to, že ako rodák a obyvateľ obce Ladce som sa, i keď sprostredkovane, dozvedal z úst pamätníkov o pôsobení a živote vincentiek v kláštore. Hoci od zrušenia kláštora uplynulo už viac ako 50 rokov, predsa v spomienkach mnohých súčasníkov zostávajú živé spomienky na „*sestričky*“. So sestrami sv. Vincenta som donedávna spolupracoval pri vedení, organizovaní a príprave viacerých akcií, ktoré poriadali v rámci práce s deťmi a mládežou v Mariánskej družine.

Mojim cieľom je podať obraz o pôsobení sestier Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v Ladcoch a to od ich príchodu, cez pôsobenie až po dramatické udalosti zrušenia kláštora. Prácu som rozdelil do piatich hlavných kapitol.

Každé rehoľné spoločstvo má svojich zakladateľov, ktorí na základe vtedajšej spoločenskej, kultúrnej a sociálnej situácie viedli a usmerňovali činnosť svojich nasledovníkov. Je dôležité spomenúť zakladateľov Spoločnosti dcér kresťanskej lásky - sv. Vincenta de Paul a sv. Lujzu de Marillac. Oni stáli pri zrode spoločnosti a svojim celoživotným dielom položili základy, na ktorých spoločnosť stavia až doposiaľ. Táto téma je obsahom prvej kapitoly.

I napriek tomu, že Spoločnosť dcér kresťanskej lásky vznikla v 17. storočí, samostatná Česko-slovenská provincia vznikla až začiatkom 20. storočia. Začiatky pôsobenia na Slovensku neboli vôbec ľahké. V prvom rade bolo potrebné zriadiť Ústredný dom. Do histórie vincentínskej rodiny vstupujú Ladce, ktoré sa na viac ako polstoročie stali ich ústredím.

Tretia kapitola je venovaná samotnej činnosti sestier v Ladcoch - životu v kláštore, ale aj vzťahu medzi obyvateľmi a sestrami. V období končiacej druhej svetovej vojny je zvlášť známa tragická udalosť, v ktorej veľkú úlohu zohrali práve sestry sv. Vincenta spolu so svojimi predstaviteľmi. Veľkú pozornosť venujem Mariánskej družine, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou vincentínskej rodiny.

Vyostrením konfliktu medzi komunistickým režimom a katolíckou Cirkvou bola Akcia „R“. V prvom rade sa stal z kláštora v Ladcoch sústredovací kláštor a neskôr z neho všetky sestry za dramatických okolností deportovali. Udalostiam v päťdesiatich rokoch je venovaná štvrtá kapitola.

Za veľmi dôležité považujem spomenúť predstavených, ktorí samostatnú provinciu založili, viedli, svojim životom ovplyvnili a veľkou mierou sa zaslúžili, že i dnes Spoločnosť dcér kresťanskej lásky na Slovensku pôsobí. Piata kapitola podáva ich stručné životopisy.

Vývoj udalostí vo veľkej miere ovplyvňovala politická situácia. Z toho dôvodu som do kapitol začlenil aj charakteristiku politicko-sociálnej situácie.

Pri písaní tejto práce mi boli okrem publikovanej literatúry veľmi osožné publikácie z archívu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v Nitre. Nie všetko je napísané v knihách a práve preto som sa snažil získať niektoré informácie aj rozhovorom s ľuďmi, ktorí si i napriek pokročilému veku spomínajú na život sestier v Ladcoch.

1 Zakladatelia spoločnosti

Reforma Tridentského koncilu¹ sa stala impulzom k novému životu Cirkvi. Znamením cirkevnej jari boli aj nové náboženské spoločenstvá. Kardinál sv. Róbert Bellarmín nazval storočie po Tridentskom koncile storočím svätcov. Na scéne dejín sa objavujú nové rehoľné spoločenstvá, v ktorých zavládol nový apoštolský duch. Spomedzi všetkých svoje čestné miesto majú aj sv. Vincent de Paul spolu so sv. Lujzou de Marillac.²

1.1 Sv. Vincent de Paul

Vincent de Paul pochádzal z chudobnej vidieckej rodiny. Narodil sa 24. apríla 1581 v obci Pouy pri meste Dax v juhozápadnom Francúzsku. Bol tretím dieťaťom Jána de Paul a Bertrandy Demoras, ktorí žili ako nájomníci farmy Ranquinovcov. Pokrstený bol na druhý deň po narodení. Dostal dobrú výchovu. Vincent bol nadaný a bystrý. Jeden z jeho strýcov bol predstaveným v kláštore Poymarker v blízkosti rodnej obce. Vďaka nemu Vincent dostal hlbšie kresťanské vzdelanie a mohol sa u neho učiť latinský jazyk. Ako štrnásťročný vstúpil do františkánskeho kolégia Cordeliers v meste Dax. Prejavil sa ako vynikajúci žiak a stal sa domácim učiteľom detí pána de Cometa, príbuzného jeho matky. Koncom roka 1596, vo svojich pätnástich rokoch, skončil strednú školu a prijal nižšie svätenia v kolégiu Bidache z rúk nového biskupa z Tarbres, ktorý bol priateľom rodiny Demoras. Chcel byť kňazom. V roku 1597 začal študovať teológiu na univerzite v meste Toulous. V devätnástich rokoch³ života, po vysviacke na subdiakona a diakona, prijal 23. septembra 1600 kňazskú ordináciu z rúk biskupa Františka de Bourdeilles z Perigueux.⁴ Po kňazskej vysviacke Vincent pokračoval v teologickom štúdiu, ktoré ukončil v októbri 1604 dosiahnutím akademického titulu bakalár a získal povolenie vyučovať. K štúdiu sa

¹ Tridentský koncil (1545-1563) sa stal reformným koncilom. Početné dokumenty, ktoré pápež Pius IV. (1559-1565) bez výnimky potvrdil, podpísalo 166 biskupov, 7 opátov a 7 vyšších rehoľných predstavných. Porov.: JUDÁK, V.: *Kristova Cirkev na ceste*, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1998, s. 186.

² Porov.: JUDÁK, V.: *Kristova Cirkev na ceste*, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1998, s. 188.

³ Krátke štúdium teológie a veľmi mladý vek pri kňazskej vysviacke boli v rozpore s dokumentami Tridentského koncilu, ale v tom čase sa vo Francúzsku koncilové dekréty ešte len začínali prebijať do života. Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľuďom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 520.

⁴ Porov.: RENOUIARD, J. P.: *Modlime sa 15 dní so svätým Vincentom de Paul*, Pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra 2004, s. 8.

neskôr vrátil v Ríme a v Paríži, kde v roku 1623 dosiahol licenciát z cirkevného práva.⁵

Od roku 1608 bol Vincent v Paríži⁶, kde začala hlavná etapa jeho života. Významnú úlohu v nej zohrali cirkevnej obnove oddaní duchovní, s ktorými Vincent spolupracoval. Jedným z nich bol kardinál Bérulle. Na jeho podnet Vincent prevzal vedenie vidieckej farnosti Clichy pri Paríži, kde však neostal dlho. Už v roku 1613 dostal nové poslanie vo vysokopostavenej a vplyvnej rodine Gondiovcov. Generál de Gondi bol riaditeľom francúzskych galejí, jeho manželka spravovala rozsiahle majetky. Vincent popri výchove ich detí mal na starosti aj duchovné potreby poddaných. Iba nerád prijal službu v bohatej rodine, no po jej prevzatí sa usiloval využiť všetky svoje možnosti. Jeho najväčšou láskou ostali chudobní, ktorým pomáhal nielen v duchovnej, ale aj v hmotnej biede. Spoznal duchovnú biedu a náboženskú nevedomosť ľudu, preto sa začiatkom roka 1617 rozhodol pravidelne konať ľudové misie.⁷

V roku 1617 sa na pol roka stal farárom v Châtillon-les-Dombes. Vidiac biedu jeho farníkov, zrodila sa v ňom myšlienka charitatívneho bratstva, a tak vzniklo prvé charitatívne spoločenstvo - *Spolok kresťanskej lásky*, ktoré sa plánovite staralo o chudobných vo farnosti. Pre túto ideu, schválil mu ju lyonský arcibiskup, získal Vincent viaceré ženy, ktoré sa nazývali „*služobníčky chudobných*“.⁸

V tom istom roku mal Vincent prvé ľudové misie v obci Folleville. Tiež v tom roku urobil sľub, že zasväťí svoj život chudobným.

Z Châtillon-les-Dombes sa Vincent znova vrátil k rodine generála Gondiho. Pokračoval v organizovaní charitatívnych bratstiev po dedinách. V roku 1629 sa mu podarilo založiť takéto bratstvá priamo v Paríži, kde sa ich členkami stali dámy z popredných rodín. Nazývali ich *Dames de la Charité* (Panie kresťanskej lásky). Robili cenné služby opusteným deťom, väzňom a hladujúcemu obyvateľstvu, ktoré trpelo vojnami. Charitatívne bratstvá sa rozšírili po Francúzsku, ba ešte za Vincentovho života aj za hranice.

Vincenta de Paul netrápila len hmotná bieda ľudí. Videl, že ich duševná bieda je ešte väčšia. Preto sa usiloval pomáhať všetkými prostriedkami, ktoré ako kňaz mal: vyučovaním, kázňami, udeľovaním sviatostí, modlitbou a príkladným životom. Videl však, že sám

⁵ ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 520.

⁶ Hneď na začiatku pobytu v Paríži Vincent prežil šok, keď ho nespravodlivo obvinili z krádeže. Táto ťažká skúška mu neskôr pomohla chápať chudobných, ktorí sú neraz v podobnej situácii. K tomuto utrpeniu čoskoro prišla ťažká skúška viery. Ako rozdávatel' almužny na dvore kráľovnej Margot chcel pomôcť priateľovi - teológovi, ktorý bol zmietaný pochybnosťami vo viere. Nakoniec sám ponúkne Bohu vziať na seba to pokušenie miesto neho. Pán ho vezme za slovo a Vincent prežíva noc viery, z ktorej víťazne vychádza rozhodnutý „obetovať život z lásky k Bohu v službe chudobným“. Porov.: RENOUIARD, J. P.: *Modlime sa 15 dní so svätým Vincentom de Paul*, Pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra 2004, s. 9.

⁷ Tamtiež.

⁸ Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 521.

nemôže stačiť na nezmerne pastoračné úlohy. Potreboval spolupracovníkov kňazov. Podarilo sa mu získať niekoľko horlivých kňazov, s ktorými sa v roku 1618 začal venovať ľudovým misiám. Misionári išli zaradom od dediny k dedine a mali veľký úspech. To pohlo rodinu generála Gondiho k tomu, že venovala týmto kňazom pevnú peňažnú základinu a parížsky biskup im daroval kolégium *Collège des Bons Enfants*. Takto vznikla *Misijná kongregácia*, ktorú 24. apríla 1626 schválil parížsky arcibiskup, o rok neskôr francúzsky kráľ a v roku 1632 pápež Urban VIII. Vtedy už bola mladá kongregácia v novom sídle, a to v prioráte sv. Lazára, ktorý venovali Vincentovi a jeho kňazom rehoľníci sv. Viktora.

Priorát sv. Lazára sa stal jedným z najaktívnejších stredísk duchovnej obnovy vo Francúzsku a dal aj meno členom novej kongregácie - *lazaristi*. Lazaristi žili podobne ako apoštolsky činné kňazské rehole, ale bez rehoľných sľubov. Ich trvalou úlohou boli a ostali ľudové misie. No ešte za života Vincenta prevzali aj ďalšie úlohy: zámorské misie (odchádzali do Talianska, Írska, Poľska, severnej Afriky, ba až na Madagaskar), duchovné cvičenia, vedenie kňazských seminárov a duchovnú službu väzňov.⁹

Vincentovi ležala na srdci výchova dobrých kňazov v duchu Tridentského koncilu. Roku 1628 začal s duchovnými cvičeniami pre tých, čo sa pripravovali na kňazskú vysviacku. Keď parížsky arcibiskup videl dobré výsledky týchto duchovných cvičení, nariadil, aby všetci kandidáti kňazstva prežili 15 dní v komunite Vincenta de Paul. Od roku 1636 sa začala Vincentova kongregácia zaoberať výchovou mladších záujemcov o kňazstvo a od roku 1641 prevzala vedenie viacerých kňazských seminárov. O dva roky neskôr sa na podnet kráľovnej Anny stal členom *Conseil de Conscience*, tzv. Rady svedomia. Medzi hlavné úlohy patrilo vyberanie nových biskupov a udeľovanie istých benefícií.¹⁰

Vincent de Paul vykonal veľa aj pri obrane čistoty viery. Bola to predovšetkým obrana proti stúpencom Kornela Jansena.¹¹

Účinne zasahoval do obnovy mnohých oblastí vtedajšieho cirkevného a spoločenského života. Nepochybne najväčšmi poznačila jeho život a dielo obetavá dobročinnosť. Po celý život ju uskutočňoval on sám a v mnohonásobnom rozsahu ju uskutočňovali a uskutočňujú ním založené inštitúcie. Azda najvýznamnejšou z nich je rehoľná spo-

⁹ Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 522.

¹⁰ Tamtiež s. 523.

¹¹ Stúpenci sa nazývajú jansenisti. Ich pesimistická náuka o milosti, blízka kalvinizmu, a ich prehnane prísna morálka sa protivili duchu evanjelia. Vincent sa naplno zapojil do boja proti jansenizmu a v spolupráci s inými dosiahol v Ríme jeho odsúdenie pápežmi Inocentom X. a Alexandrom VII. Porov. ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 523.

ločnosť *Filles de la Charité* - Dcér kresťanskej lásky, ktorú založil spolu so sv. Lujzou de Marillac v roku 1633. Môže prekvapiť, že Vincent až vo veku štyridsaťtri rokov stretol túto ženu, ktorá mu pomohla zrealizovať prinajmenej polovicu jeho veľkých charitatívnych podujatí.¹² Dcéry kresťanskej lásky nadväzovali na charitatívny program Paní kresťanskej lásky. Starali sa o chudobných, chorých a starých, o nájdené deti, siroty, väzňov a ranených na bojiskách. Neskôr pristúpili aj školy a výchova dievčat.

Vincet napísal 30 000 listov, z ktorých sa zachovala len desatina. Každý týždeň dvakrát zvoláva sestry a misionárov na prednášky - konferencie, kde im vysvetľoval ich všeobecné pravidlá.¹³ Verný duchu evanjelia Vincent de Paul chcel, aby sa kresťanská láska prejavovala v praktických skutkoch. Preto hovorieval: „*Milujme Boha, ale tak, aby to pocítili aj naše ruky a pot našej tváre.*“¹⁴

Napriek ustavičnému telesnému a duševnému vypätiu sa Vincent de Paul dožil veku 79 rokov. Zomrel 27. septembra 1660. Vtedy už jeho duchovní synovia a dcéry pracovali vo všetkých častiach Francúzska a v mnohých iných krajinách¹⁵.

Hrdinský život a významné dielo ľudového misionára, reformátora a pomocníka biednych dosiahli čoskoro oficiálne uznanie Cirkvi. Pápež Benedikt XIII. vyhlásil roku 1729 Vincenta de Paul za blahoslaveného a pápež Klement XII. o osem rokov neskôr za svätého. Napokon na žiadosť mnohých biskupov pápež Lev XIII. vyhlásil v roku 1885 sv. Vincenta de Paul za patróna všetkých charitatívnych diel.¹⁶

¹² Porov.: ROMÁN, J. M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002, s. 175.

¹³ Porov.: RENOUIARD, J. P.: *Modlime sa 15 dní so svätým Vincentom de Paul*, Pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra 2004, s. 11.

¹⁴ Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 524.

¹⁵ Duchovná Vincentská rodina je dnes rozšírená po celom svete:

Misijná spoločnosť - CM - 4000 členov

Spoločnosť dcér kresťanskej lásky - DKL - 25 000 členiek

Spolky kresťanskej lásky - SKL - 260 000 členiek

Konferencie sv. Vincenta (založil ich blahoslavený Frederik Ozanam) - 800 000 členov

Združenie mariánskej mládeže - ZMM - 200 000 členov. Porov.: RENOUIARD, J. P.: *Modlime sa 15 dní so svätým Vincentom de Paul*, Pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra 2004, s. 12.

¹⁶ ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 524.

1.2 Sv. Lujza de Marillac

Pochádzala z rodiny¹⁷, ktorá patrila k najvyšším spoločenským vrstvám - z prostredia, v ktorom sa pohyboval aj Vincent. Jej otec bol významný francúzsky šľachtic a parlamentný radca. Lujza mohla zaujať popredné miesto vo vyšších parížskych kruhoch. Na jej detstve a mladosti však ležala tŕňa - Lujza bola nemanželský dieťaťom.

Narodila sa 12. augusta 1591 v Paríži. Jej otec Ľudovít bol vtedy vdovcom. Jeho prvá manželka zomrela bezdetná roku 1588 alebo 1589. Po druhý raz sa barón oženil v januári 1595. Lujza, ktorá sa narodila v období medzi jeho dvoma manželstvami, nikdy nebola uznaná za jeho legitímne dieťa.

Napriek tomu dostala výbornú výchovu. Detstvo strávila v kláštore dominikánok v Poissy, ktorého priorka bola z rodiny generála de Gondi. Medzi rehoľníčkami bola Lujzina sesternica, výborná humanistka, znalkyňa latinčiny a gréčtiny, autorka mnohých náboženských diel. Vo svojej sesternici mala Lujza výbornú učiteľku. Osvojila si latinčinu, študovala filozofiu a maľovala, hoci nie dlho. Keď v roku 1604 jej otec zomrel, zobrali ju z kláštora. Ľudovít za svoju hlavnú dedičku určil Inocenciu, dcéru z druhého manželstva. Lujze poručil len skromný dôchodok.¹⁸

Po otcovej smrti sa Lujza musela presťahovať k jednoduchej žene, ktorá vychovala viaceré dievčatá. Tu žila skromne, ale naučila sa niektoré praktické veci pre život: šiť, vyšívať, maľovať. V tomto chudobnom penzionáte bývala až do roku 1613, keď dosiahla dvadsiaty druhý rok svojho života.

V tom čase sa Lujza dozvedela plnú pravdu o svojom pôvode. To v nej vyvolalo silný pocit menejcennosti a zvýšilo dávnejšiu túžbu žiť skrytým kontemplatívnym životom v kláštore. Urobila sľub, že sa stane rehoľníčkou, a žiadala o prijatie do prísnej ženskej rehole kapucínok. Ale provinciálny predstavený kapucínok ju nepokladal za dostatočne silnú pre prísny klauzúrny život. Lujza napokon súhlasila s tým, že sa vydá.¹⁹

Príbuzní jej našli primeraného partnera v osobe mladého muža z vyšších kruhov - Antona Le Gras, ktorý bol jedným zo sekretárov kráľovnej Márie de Medici. Dňa 15.

¹⁷ Rodina de Marillac pochádzala z horného Auvergnu a pýšila sa rodokmeňom, ktorý siahal až do XII. storočia. Na začiatku XVII. storočia reprezentovali túto rodinu hlavne traja bratia: dvaja Ľudovítovia a Michal. Michal bol Bérulloovým blízkym priateľom a jeho pomocníkom. Dosiahol najvyššie postavenie v štáte. Bol správcom financií, roku 1626 sa stal strážcom pečate a roku 1630 kandidátom na funkciu ministerského predsedu. Mladší Ľudovít bol vojenským maršalom. Starší Ľudovít, nie taký talentovaný ako jeho bratia, bol otcom Lujzy. Porov. ROMÁN, J. M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002, s. 175.

¹⁸ ROMÁN, J. M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002, s. 174.

¹⁹ Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľudom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 100.

januára 1613 mala sobáš v kostole sv. Gerváza. Odvtedy bola známa pod priezviskom svojho manžela. Onedlho sa im narodil syn, ktorému dali meno Michal. Lujza si svedomito plnila povinnosti matky a manželky.²⁰ Občas sa jej hlásili myšlienky na neuskutočnený rehoľný ideál a pochybnosti, či žije správnym životom. Keď sa k tomu pridali materiálne ťažkosti rodiny a od roku 1622 dlhá choroba jej muža, Lujza to pokladala za Boží trest. Chcela sa aj odlúčiť od manžela, ktorý bol po ochorení neznesiteľne hnevľivý, ale príbuzní jej v tom zabránili. Napokon našla východisko pod vplyvom rád sv. Františka Saleského a pod duchovným vedením biskupa Le Camusa. Ten ju priviedol k odovzdanosti do Božej vôle a dovolil jej urobiť sľub, že ostane vdovou, ak jej manžel zomrie skôr ako ona. Okrem toho sa vždy tešila sympatiám svojho strýka Michala, ktorý jej písal listy plné múdrosti.

Mimoriadny duchovný zážitok prežila Lujza v kostole sv. Mikuláša des Champs na sviatok Ducha svätého 4. júna 1623. Pri sv. omši Lujza precítila Božiu blízkosť a uistenie, že príde čas, keď bude môcť zložiť rehoľné sľuby. Mala aj prorocké videnie budúcich rehoľníčok, ktoré nebudú viazané pod prísnu klauzúrou, ale budú môcť preukazovať dobročinnosť i mimo kláštora.

Rozhodujúce bolo jej stretnutie so sv. Vincentom de Paul na konci roku 1624. Vincent spočiatku v utrápenej duši Lujzy videl len bremeno a prekážku, ktorá zdržovala realizáciu jeho zámeru celkom sa venovať zakladaniu Misijnej spoločnosti. Ale postupne si čoraz výraznejšie uvedomoval pre akú dôležitú úlohu je Lujza potrebná. Vďaka Vincentovi Lujza získala pokoj duše a nachádzala pravý zmysel svojho života a Vincent v nej získal nenahraditeľnú spolupracovníčku.²¹ Pomohol jej získať zdravú kresťanskú sebadôveru a usmernil jej záujem na dobročinnosť, ktorú on už predtým organizoval s pomocou rozličných ľudí, mužov i žien.

Dňa 21. decembra 1625 zomrel Lujzin manžel a o tri roky neskôr vstúpil jej syn Michal do seminára. Tým ju prestali viazať rodinné povinnosti a ona sa mohla celkom oddať kresťanskej dobročinnosti pod vedením Vincenta de Paul.

Vincent ju najskôr požiadal, aby navštevovala a oživovala ním založené charitatívne skupiny a pobočky ženského združenia nazvaného *Dames de la Charité* - Panie kresťanskej lásky. No čoskoro sa okolo Vincenta a Lujzy začala formovať skupina vidieckych dievčat, ktoré boli preniknuté duchom evanjeliovej chudoby a dobročinnosti. Nazývali ich *Filles de la Charité* - Dcéry kresťanskej lásky. Dňa 29. novembra 1633 Vincent

²⁰ Porov.: ROMÁN, J. M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002, s. 175.

²¹ Porov.: ROMÁN, J. M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002, s. 176.

poveril Lujzu, aby sa ujala ich vedenia. Vznikla tak nová rehoľná spoločnosť, ktorá sa postupne stala najpočetnejším rehoľným spoločenstvom katolíckej Cirkvi.²²

Dcéry kresťanskej lásky nemohli zostať uzavreté v kláštore, ak mali pomáhať chudobným, chorým, väzňom, opusteným deťom a starým ľuďom. Svätý Vincent im hovorieval: *”Vaším kláštorom sú domy chorých a dom, v ktorom býva vaša predstavená, vašou celou sú prenajaté izby, vašou kaplnkou farský kostol, kláštorným dvorom ulice mesta, klauzúrou poslušnosť, kláštornými mrežami bázeň Božia a závojom svätá skromnosť.”*²³

Dcéry kresťanskej lásky, nazývané aj vincentky, časom mali kláštory a ustálené rehoľné rúcho, ale ostala im apoštolská sloboda, ktorá im umožňovala všestrannú dobročinnosť.

Dňa 25. marca 1642 Lujza a štyri jej prvé spoločníčky zložili večné sľuby chudoby, čistoty, poslušnosti a služby chudobným.²⁴ Pod vedením Vincenta de Paul a Lujzy de Marillac sa aktívne rehoľné spoločenstvo Dcér kresťanskej lásky začalo šíriť vo Francúzsku a onedlho i za hranicami. Lujza nešetrila sily pri organizovaní a vedení novej rehole, ba usilovala sa pomáhať svojim duchovným dcéram aj priamo v ich charitatívnej službe. Duchovná sila a milosť, ktorú Lujza čerpala zo spojenia s Bohom, ju udržala pri živote až do 15. marca 1660.²⁵

Proces blahorečenia Lujzy de Marillac začal až v roku 1886 a skončil sa v roku 1920, kedy ju pápež Benedikt XV. vyhlásil za blahoslavenú a v marci 1934 pápež Pius XI. za svätú. Napokon pri trojstom výročí jej smrti roku 1960 ju pápež Ján XXIII. vyhlásil za patrónku sociálnych pracovníčok.²⁶

²² Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľuďom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 101.

²³ Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľuďom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 102.

²⁴ Neskôr sa v ich rehoľnej spoločnosti ustálili časné sľuby, ktoré sa obnovujú každý rok 25. marca. V ten deň pred obnovením je každá sestra voľná od zväzku rehoľných sľubov, takže má možnosť znovu sa slobodne obetovať Bohu a charitatívnej službe.

²⁵ Porov.: ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľuďom*, Tatran, Bratislava 1991, s. 102.

²⁶ Tamtiež s. 103.

2 Vznik Slovenskej provincie

Spoločnosť dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul (Congregatio Sororum Misericordiae S. Vincentii) je druhou najstaršou pápežského práva. Bola založená v Paríži 29. novembra 1633. Diecézne schválenie dostala už v roku 1655 a Svätou stolicou bola potvrdená v roku 1668. Mimo územia Francúzska sa šírila už v 17. stor. a v roku 1832 zakotvila vo Viedni. V roku 1835 boli pre ňu schválené upravené pravidlá. Členky skladajú jednoduché sľuby chudoby, čistoty, poslušnosti a štvrtý sľub služby chudobným, a to každoročne na Sviatok Zvestovania Pána. Nie sú viazané klauzúrou. Cieľom sestier je konať skutky milosrdenstva, najmä starať sa o tých, ktorí trpia materiálnou a duchovnou biedou. Od začiatku opatrovali starých a chorých po domoch, neskôr v nemocniciach a v starobincoch, starali sa o siroty, ošetrovali ranených vojakov, trestancov, choromyseľných, vyučovali chudobné deti a pod. Materský dom spoločnosti je v Paríži. Spoločnosť je podriadená autorite generálneho predstaveného lazaristov, na provinciálnej rovine je to provinciálny predstavený.¹

Do Rakúsko-uhorskej monarchie prišli vincentky až v polovici 19. storočia.² Sestry sv. Vincenta slúžili na Slovensku, ale organizačne záviseli od Budapešti. Keď sa v roku 1922 v nových povojnových politických podmienkach utvorila samostatná Česko-slovenská provincia Dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta, po rôznych ťažkostiach a prekážkach kúpila v Ladcoch starý zanedbaný kaštieľ s malým kostolom, parkom a záhradou, a to vďaka veľkej finančnej pomoci amerických vincentiek. Po opravách a adaptačných prácach od roku 1924 mohol objekt slúžiť ako ústredný provinciálny dom, v ktorom bol umiestnený aj noviciát a útulok pre staré a choré sestry. Pristavaný bol tiež dom, ktorý slúžil od roku 1927 členom Misijnej spoločnosti - lazaristom, ktorí viedli duchovnú správu spoločnosti.³

¹ KVASNIČKOVÁ, J.: *Rehole včera a dnes-vo svete a u nás*, USPO-Peter Smolík, Bratislava 1995, s. 107.

² V roku 1905 sa provincia rozdelila na rakúsku a uhorskú, neskôr z nej vzniklo až päť provincií. Na Slovensku si s povolením štátu zriadili provinciu v roku 1942 so sídlom v Ladcoch. Porov.: DUBOVSKÝ, J.M.: *Akcia rehoľníčky*, Matica slovenská 2001, s. 21.

³ SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 61.

2.1 Osamostatnenie provincie

Po prvej svetovej vojne habsburská monarchia zmizla z mapy Európy a dve tretiny jej územia boli pridelené piatim štátom: novovzniknutému Poľsku, Česko-slovensku a Kráľovstvu Srbov, Chorvátov a Slovincov, ďalej Rumunsku a Taliansku. Z ostávajúcej tretiny sa utvorilo Rakúsko a ako nový štát Maďarsko.⁴

Tieto zmeny zasiahli aj katolícku cirkev. Vlády niektorých nových štátov s katolíckou väčšinou sa pod vplyvom liberalizmu, socializmu a voľnomyšlienkarstva orientovali silne proti nábožensky (Česko-Slovensko, Rakúsko), inde zas Katolícka cirkev bola vystavená krutému prenasledovaniu (sovietske Rusko). Vznikom nových štátov bola narušená aj administratívna štruktúra cirkví. Mnohé diecézy sa teraz rozprestierali na území dvoch i troch štátov. Najväčším problémom pre Katolícku cirkev v povojnovej Európe boli totalitné ideológie, ktoré sa zmocnili vlády v troch kľúčových krajinách európskeho kontinentu: komunizmus v Sovietskom zväze, fašizmus v Taliansku a národný socializmus v Nemecku.⁵

Snem v Turčianskom Svätom Martine vyhlásil dňa 30. októbra 1918 odtrhnutie Slovákov od Budapešti a jeho pripojenie k českým krajinám. Česká politická verejnosť bola však naladená protikatolícky. Kňazstvo bolo vysmievané, Katolícka cirkev bola potupovaná.⁶

Nemožno zamlčať, že v posledných desaťročiach pred prvou svetovou vojnou aj Katolícka cirkev bola nástrojom maďarizácie. A preto po prevrate pre svoju promaďarskú orientáciu odišli, alebo boli vypovedaní zo svojich rezidencií takmer všetci biskupi. Na ich miesta prišli noví správcovia diecéz. Pod ich vedením došlo k renesancii slovenského katolicizmu. Nastal rozkvet rehoľného života. Viaceré rehole si založili vlastné slovenské provincie, alebo viceprovincie (františkáni, piaristi, jezuiti), iné sa zreorganizovali v rámci Česko-slovenského štátu (kapucíni, minoriti, dominikáni, premonštráti, milosrdní bratia, redemptoristi). Na Slovensko prichádzali nové rehole (saleziáni, verbisti, lazaristi, tešitelia). Aj ženské rehole si vytvárali vlastné slovenské provincie (salvátor-

⁴ VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s.125.

⁵ Tamtiež s.126.

⁶ Dňa 3. novembra 1918 došlo na Staromestskom námestí k barbarskému strhnutiu mariánskeho stĺpa, ktorý kedysi Pražania postavili z vďačnosti za oslobodenie Prahy od lúpežných švédskych vojakov. Protikatolícky a protirímsky postoj vlády bol v ostrom rozpore so sympatickým postojom Vatikánu a osobitne Benedikta XV. Už 8. novembra 1918 Svätá stolica uznala nástupnícke štáty. Pápež prejavil svoj kladný postoj pozdravným listom Masarykovi vo februári 1919. Na českej strane sa tieto ústretové kroky stretávali s chladnou indiferentnosťou. Porov.: VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s.132.

ky, križiacky, uršulínky, vincentky, anglické panny, saleziánky atď.) Rozprúdila sa plodná činnosť katolíckych spolkov. Živoriace spolky ožili a popri nich vznikali nové. Došlo k širokému zapojeniu laikov do hierarchického apoštolátu v rámci Katolíckej akcie, čo sa zvlášť prejavilo na poli tlače.⁷

Na troskách bývalej Rakúsko-uhorskej monarchie vyrástli nové štáty. Túto zmenu pocítili aj Dcéry kresťanskej lásky, účinkujúce v domoch terajšej Slovenskej provincie, ktoré patrili ešte k provincií Maďarskej. Na Slovensku bolo vtedy 27 domov⁸, ktoré zmenou politickej situácie, boli odtrhnuté od svojho Ústredia a bez vedenia predstavených, ponechané na seba. Najväčšou ťažkosťou v duchovnom živote sestier bola nemožnosť styku s provinciálnymi predstavenými, ktorých sídlom bola Budapešť.⁹

Na príkaz generálnych predstavených prišla z Paríža sestra Essei, ktorá mala s plnou mocou usporiadať novovzniknutú situáciu. Spoločne so sestrou Sebök, vizitátorkou Maďarskej provincie, preskúmali pomery a situáciu sestier v novom štáte. Svoje závery predložili vyšším predstaveným v Paríži, ktorí uznali za potrebné odčlenenie sa od Maďarskej provincie.¹⁰

Samostatná Provincia dcér kresťanskej lásky bola zriadená po prvej svetovej vojne 30. januára 1922 ako Česko - Slovenská provincia. Na Slovensku a taktiež aj v Čechách už v 19. storočí boli komunity vincentiek, ktoré vtedy organizačne patrili do provincie v Grázi a v Budapešti.¹¹

Za riaditeľa novej provincie bol vymenovaný vdp. Jozef Danielik, toho času predstavený lazaristov v Piliscsabe a za sestru vizitátorku Agnela Paczeltová, ktorá bola asistentkou v Ústrednom dome v Budapešti.¹²

Prvým sídlom bola Nitra, odkiaľ sa presťahovali do Trnavy a založili v nej Ústred-

⁷ VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s.139.

⁸ Sirotnice, školy a škôlky kde pôsobili vincentky boli: Brno od roku 1856, Boskovice od 1858, Liberec od 1891, Frýdlant od 1892, Svitávka od 1910, Nitra od 1861, Banská Bystrica od 1870, Moravský Svätý Ján od 1874, Urmín od 1878, Trenčín od 1880, Žilina, Piarg (dnes Štiavnické Bane) a Oponice od 1881, Dolné Semerovce od 1883, Trnava od 1886, Malacky od 1889, Nitrianske Pravno a Čičov od 1890, Močenok od 1898, Bratislava od 1900, Veľký Meder od 1902. Nemocnice a chudobince: Nitra od roku 1897, Košice od 1877, Rimavská Sobota od 1883, Trenčín od 1885, Topoľčany od 1886, Šahy od 1900, Banská Bystrica od 1902. Porov.: JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996 s. 14.

⁹ ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 5.

¹⁰ Tamtiež s. 6.

¹¹ JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996 s. 14.

¹² ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 6.

ný dom s čisto slovenským noviciátom.¹³ Po mnohých ťažkostiach, neprijemnostiach a námahách dňa 19. júla 1922 na sviatok sv. Vincenta mohol byť otvorený. Slávnostnú sv. omšu slúžil administrátor Pavol Jantusch¹⁴, ktorý sa po sv. omši zúčastnil slávnostného otvorenia.¹⁵ Bolo prijatých sedemnást' dievčat na formáciu pod vedením sestry Olívie Alžbety Porubskej.¹⁶

V trnavskom sirotinci bol Ústredný dom len dočasne. Dom nepatril sestrám, ale cirkevnej vrchnosti a preto sestry mohli dostať kedykoľvek výpoveď. Potvrdzovali to slová trnavského administrátora, ktorý veľmi často spomínal a zdôrazňoval, že v ňom môžu sestričky zostať, pokiaľ nebude potrebný pre iné ciele, najmä pre malý kňazský seminár.¹⁷

Z tohto dôvodu boli predstavení nútení starať sa o definitívne umiestenie Ústredného domu. K tomu však bolo potrebné mať kapitál a nájsť miesto, kde by sa mohol vybudovať, alebo zakúpiť hotovú stavbu, ktorá by zodpovedala potrebám ústredia. Dve americké provincie¹⁸ dňa 18. marca, v predvečer sviatku sv. Jozefa, zvolali provinciálnu radu, na ktorej sa uzniesli, že veľkú peňažnú sumu darujú a druhú veľkú čiastku bezúročne požičajú, aby si nová sesterská provincia mohla vybudovať Ústredný dom. S touto sumou, ako aj peňažným príspevkom sestier, lebo mnohé obetovali na tento cieľ celý svoj rodičovský podiel, aj sesterské domy niečo nasporili - mohlo sa už vážne pomýšľať na jeho vybudovanie. Na výstavbu novej budovy sa nedalo myslieť, lebo novostavby boli v tom čase pridrahé. Bolo treba pomýšľať na vhodnú hotovú budovu, ktorá by sa dala lacno zakúpiť a ľahko prispôbiť. Sestra vizitátorka spolu so sestrou asistentkou si pozreli viac kaštieľov. Boli v Tepličke, v Dubnici, v Šali nad Váhom, v Báhoni... ale každý mal vážny nedostatok.¹⁹

¹³ LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 117.

¹⁴ Pavol Jantusch (* 27.6.1870 Vrbové, † 29.6.1974 Trnava) Vysvätený za biskupa 14.6.1925 v Trnave. Porov.: PAŠTEKA, J. a kolektív: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, Lúč, Bratislava 2000. s. 595.

¹⁵ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knih tlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 14.

¹⁶ JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996, s. 15.

¹⁷ ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knih tlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 15.

¹⁸ Konkrétne Provincia dcér kresťanskej lásky z Emitsburgu pomohla značnou peňažnou sumou. Porov.: JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996 s. 15.

¹⁹ Porov.: JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996 s. 17.

2.2 Kronika Ústredného domu

Neľahké začiatky samostatnej Česko-slovenskej provincie podrobne zachytáva *Kronika ústredného domu*, ktorú spracovali sestry sv. Vincenta. Dopodrobna opisuje udalosti a úskalia, ktoré boli spojené so vznikom a osamostatnením sa od Maďarskej provincie.

Bolo to dňa 18. marca, v ten istý deň, keď americké sestry poskytli bohatú podporu. V tento deň padla prvá zmienka o kaštieli v Ladcoch, avšak bez úspechu. No napokon sa začiatkom mája vdp. Jozef Danielik spolu so sestrou asistentkou vybrali kláštor obzrieť. Vlák ich zaviezol do malej tichej dedinky v čarokrásnej považskej doline, z troch strán ovenčenej vrchmi, na južnej strane otvorenej s výhľadom na Ilavu. Ako vystúpili z vlaku a prechádzali dedinou, ľudia sa za nimi obzerali; takú sestru ešte nevideli. Čo tu chce? Čo tu hľadá? A to ešte s tým pánom farárom? Jedno malé dievčatko sa ponúklo, že ich zavedie do kaštiela. O niekoľko minút už kráčali popri starodávnom múre, uprostred s veľkou železnou bránou. Prešli cez krásne stromoradie. Prešli i cez druhú bránu popod starodávnu vežu a tu ich privítal pekný malý kaštieľ, obklúčený veľkými staviskami. Bol síce trocha ošarpaný, ale zato ešte v dobrom stave. Najviac sa tešili, keď videli pri kaštieli útulný kostolík. Obišli kaštieľ a až teraz videli priečelie domu s veľkým balkónom. Ich údiv dosiahol vrchol, keď vstúpili do veľkého parku a uzreli veľkú kuchynskú záhradu. Suma, za ktorú majiteľ chcel predať kaštieľ, bola 350 000 korún.²⁰

Najväčšou starosťou bolo zakúpenie kaštiela. Bola to veľmi ťažká a chúlостivá úloha. Dôstojný otec spolu s jedným odborníkom dôkladne prezreli celú budovu. Našli mnohé nedostatky, ktoré pochádzali len z veľkej zanedbanosti a ľahko sa dali odstrániť. Znalec ocenil dom na minimálne 700 tisíc korún.

Mnohí dobroprajní ľudia s okolia, keď počuli, že sa sestričky už vážne zaoberajú myšlienkou zakúpiť kaštieľ, upozorňovali dôstojného otca na nejasné okolnosti okolo vlastníctva kaštiela. Čoskoro cestoval dôstojný otec do Ilavy, aby sa v pozemkovej knihe presvedčil o stave kaštiela. Až žasol, keď pod položkou "C" asi na 200 stranách boli zaznačené ťarchy a dlhy vyplatené i nevyplatené, ba mnohé i súdmi zaťažené. Už na prvý pohľad videl, že kaštieľ má dlžôb asi za 200 tisíc korún a zamotaný je do 23 súdnych sporov.²¹ Z toho bolo už celkom jasné, prečo pýtajú za kaštieľ takú nízku cenu, a predsa

²⁰ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knih tlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 19 - 24.

²¹ Tamtiež s. 25.

*ho nikto nechce kúpiť.*²²

Jeden z majiteľov, pán Klár, ťažko ochorel, vstúpil do seba a chcel si dať celú záležitosť čo najrýchlejšie do poriadku. A tak 1. januára 1924 sa vlastníkom kaštieľa v Ladcoch stala Spoločnosť dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul.²³ Provinciaci si vybrala za ochrancu sv. Jozefa.²⁴

2.3 História kaštieľa a kostola sv. Valentína

Záznamy o prvých majiteľoch panstva Ladce, ktoré malo v dejinách veľký význam, siahajú až do roku 1272. V tomto čase je tu prvý raz spomenuté meno grófa Smaragdusa. Neskôr v roku 1330 dostalo sa panstvo do kráľovských rúk, v roku 1339 bolo udelené pánu Farkašovi de Karimne, trenčianskemu vojvodcovi a grófovi, ktorý ho mal vo vlastníctve do roku 1364. Potom do roku 1404 stalo sa panstvo znova majetkom kráľa a prešlo v roku 1404 na Ctibora Stiborzitce, vojvodu a grófa z Bratislavy, neskôr v roku 1425 na Ctibora Stiboricha II.

V roku 1413 udaný je ako majiteľ vicišpán z Trenčína Štefan Kaszay (po ňom pomenovanie Košeca), ktorého meno je zaznamenané do roku 1462. Od toho času sa stal majiteľom panstva Blazius Magyar, neskôr vodca Čierneho pluku Mateja Korvína. Po ňom sa objavuje do roku 1515 ako majiteľ rodina Zápolyských. V roku 1516 bol zaznamenaný ako majiteľ Klemens a Ladislaus Rozsoy (Rožoň) a v roku 1527 Paul Petróczy. Od roku 1573 do 1589 bolo panstvo v rukách bratov Niklasa, Jána a Štefana Petróczy, ktorí ho v roku 1589 rozdelili.²⁵

V roku 1676 dal Niklas Lippay de Zombor Košeciu na výmenu za svoj zámok Sachsenstein. V roku 1680 je zaznamenaná ako majiteľka Barbora Lippay, sestra Niklasova a manželka Imricha Ballašu III. Jej dcéry Alžbeta, vydatá Illyésházy a Žofia, manželka Pavla Motešického sa o majetok podelili.

Pre Ladce má najväčší význam Imrich Motešický s manželkou Juditou, rodenou Tolvay. Imrich dal v Ladcoch postaviť kaštieľ v barokovom slohu ako svoje budúce sídlo.

²² Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knih tlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 26.

²³ JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996 s. 15.

²⁴ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knih tlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 13.

²⁵ Tamtiež s. 26.

Stavbu začali v r. 1741 podľa plánu viedenského architekta. V r. 1747 sa do nového sídla nast'ahoval. Súčasne s kaštieľom boli postavené aj ďalšie obytné a hospodárske budovy, väčšinou priamo v obci, alebo na druhej strane stoličnej cesty. Patril k nim „Horný majer“ a mlyn, kováčska dielňa, pálenica, krčma, veľké humno a budovy pre úradníkov. Záhrada a neskoršie založený park bol ohradený tehlovým a kamenným múrom.

Pôvodná stavba kaštieľa mala dve časti: mužskú, ženskú a spoločné salóny. O niekoľko rokov bola k hlavnému traktu kaštieľa pristavená kaplnka, posvätená v roku 1660. Dala ju postaviť vtedy už vdova po Imrichovi, Judita, k úcte sv. Valentína. Na stavbu prispeli aj občania Ladiec sumou 20 zlatých. Alojz Medňanský v peštianskom časopise v roku 1826 napísal: „Skoro presne oproti kaštieľu v Horovciach, na ľavom brehu Váhu, upúta pozornosť kaštieľ v Ladcoch. Dlhá, podľa novšieho spôsobu postavená budova, ale priečelím obrátená do dediny, ktorú pretína hradská, nie je pre cestujúceho na plti viditeľná. Postavili ju Motešickovci, keď im kráľ daroval jednu a Illešházymu druhú polovicu panstva v Košeci, kde starý hrad našli noví majitelia až po základy zničený, takže nezostali nad zemou ani zvyšky rumov.“²⁶

Jozef Motešický, ktorý sa narodil v Ladcoch v roku 1771, dal kaštieľ dostavať a zmodernizovať do konečnej podoby.²⁷

Karol Motešický, hoci vychoval sedem detí, bol posledným Motešickým žijúcim v Ladcoch. V tom čase bolo panstvo už značne oklieštené. V Ladcoch k nemu patrili ešte lesy, polia a pasienky, brehy Váhu s rybolovným právom, majer, kováčske dielne, krčma, pálenica a pivovar. Deťmi Karola Motešického boli Arpád, Šándor, Pavol, Melánia, Berta, Gabriela a najmladšia Otília. Ani jedno z nich však už v Ladcoch nežilo, roztratil sa po celom Rakúsko-Uhorsku. Keď ich otec v r. 1878 zomrel predali kaštieľ i celý majetok. Kúpil ho barón Popper z Veľkej Bytče a Orlového. Zaplatil 500.000 zlatých a majetok odovzdal ako veno dcére Janette, ktorá sa vydala za baróna Adolfa Schenka, budúceho zakladateľa cementárne v Ladcoch.

Obidve barónske rodiny patrili do podnikateľských kruhov, Schenk bol viedenským bankárom a Popper obchodníkom s drevom, majiteľom pivovaru v Bytči a viacerých hospodárskych aktivít. Adolf Schenk, pôvodom Slovinec, získal barónsky titul od cisára Františka I. za finančné služby. Po získaní ladčianskeho majetku si pripájal k titulu a menu aj prídomek „von Lédecz.“ S rodinou vlastnili kaštieľ takmer päťdesiat

²⁶ LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 30.

²⁷ Tamtiež s. 31.

rokov.²⁸

V roku 1910 získal kaštieľ gróf Jozef Degenfeld. V septembri roku 1916 dostalo sa ladecké panstvo do rúk Richarda Neumanna, Felixa Neumanna, Edler von Ditterswald, dr. Karola Pfeffera a Mariany Pfeffer, rodenej Neumann.

Hneď po prevrate zakúpili celý majetok dvaja spoločníci, český merník Anton Vlach a bývalý panský úradník Andor Klár. Na majetku sa podelili takto: Vlach si vzal do užívania kaštieľ a polia, Klár vapennú továreň a vyhradil si právo obývať polovicu kaštieľa do roku 1927.²⁹

Súčasťou kaštieľa je aj park. Vznikol takmer súčasne s postavením kaštieľa v druhej polovici 18. stor. Generácie Motešických a po nich aj Adolf Schenk park subtilne udržiavali, dopĺňali, či aj menili jeho podobu výsadbou nových drevín. Park bol vzorne udržiavaný aj v rokoch 1925 - 1950, keď patril kláštornému osadenstvu. Je charakterizovaný ako prírodno - krajinársky, s veľkou biologickou a kultúrnou hodnotou. Svojou transpiračnou schopnosťou významne ovplyvňuje vlhkosť vzduchu a spríjemňuje životné prostredie Ladčanov.

Po vstupe do parku, vľavo, je dvojradová aleja z 23 líp, zväčša malolistých. Pozoruhodné sú z nej najmä štyri lipy s obvodom kmeňa 262, 263, 266 a 300 cm. Vstup do parku okrášľuje aj skupina javorov mliečnych a jeden agát biely. Od hlavného vchodu do parku vedie jednoradová aleja s 13 lipami, ktorých obvod kmeňa je 200 až 240 cm. Na konci aleje vyniká jeden javor mliečny s obvodom kmeňa 200 cm. Neďaleko neho je skupina 15 agátov bielych s obvodom kmeňa 60 až 100 cm. Vedľa nich rastie aj pagaštan konský s obvodom kmeňa 265 cm a patrí medzi najväčšie v bývalom okrese Považská Bystrica. Povedľa dlhého tehlového plota sa tiahne stromoradie, ktoré sa skladá najmä z líp, najsilnejšie majú obvod kmeňa 260 až 305 cm. Medzi lipami rastú pagaštany konské a javory poľné s impozantnými obvodom kmeňov 147 až 230 cm.³⁰ Sú pravdepodobne najväčšie na označenom území. Na konci tohto stromoradia je ďalšia skupina javorov poľných. V ľavom rohu parku stoja tri mohutné lipy malolisté s obvodom kmeňov 250 až 290 cm. Vzácnu ozdobou parku je platan západný s obvodom 328 cm, čo je tretí najväčší v označenom území. V zadnej časti parku rastie i katalpa bognóniovitá s obvodom kmeňa 240 cm. Vedľajší priestor neďaleko nej zdobia tuje západné, kríčkovité magnólie, borievky a iné dreviny. Aj tu rastie lipa malolistá s obvodom kmeňa 316 cm. V zadnej

²⁸ Tamtiež s. 30.

²⁹ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 27.

³⁰ LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 111.

časti parku je ešte skupina šiestich tuji západných, buk lesný, pagaštan konský, borovice sosny a ďalšie stromy.

Najväčším pokladom ladčianskeho parku sú dva tisy obyčajné. Jeden rastie ako dvojitý s obvodom kmeňov 200 a 193 cm, druhý s obvodom kmeňa 228 cm. Sú to po tisoch v Pruskom najväčšie tisy na strednom Považí.³¹

Kostol svätého Valentína

Do r. 1716 v Ladcoch kostol nebol. Až potom sa spomína súkromné oratórium baróna Ferdinanda Fefferhofena, do ktorého chodili slúžiť omše ilavskí trinitári. Podľa všetkého neprávom, pretože až kanonická vizitácia oratória v r. 1728 dala súhlas, aby sa tam mohli slúžiť omše. Nebolo to však pre veriacich Ladiec, tí museli chodiť do Košece. Až v polovici 18. stor. dala Judita Motešická postaviť pri kaštieli kostol k úcte svätého Valentína. Posvätil ho gróf Anton Révay 20. júla 1760, novomestský prepošt, konsekrovaný biskup Millevitánsky a svätiaci biskup Ostrihomskej arcidiecézy. V tomto kostole sa slúžila omša pre veriacich iba dvakrát v roku, a to na sv. Valentína 14. februára, deň patróna, a na deviatu nedeľu po sviatku Zoslania Ducha Svätého, teda v deň výročnej posviacky kostola. O kostol dbali patróni (Motešická a po nich barón Schenk), prispievali naň 500 zlatými ročne. Kostol sv. Valentína je spojený s kaštieľom. Postavili ho z pevného materiálu so silnými stenami. Strecha bola pôvodne pokrytá šindľom a druhý raz v roku 1792 obnovená tiež šindľom. Kostol nemá vežu, pri jeho vchode do kaštieľa postavili ozdobnú vežičku. Nachádza sa v nej 80 kilogramov vážiaci zvon a nad vchodom panské hodiny. V interiéri sú dva oltáre; jeden väčší, hlavný, zasvätený sv. Valentínovi. Menza je celá mramorová a k oltáru vedú stupne. Mramorový bohostánok hlavného oltára má cimbórium. Menší oltár je zasvätený sv. Jánovi Nepomuckému a je z dreva. V lodi sú umiestnené lavice vo dvoch radoch. Krstiteľnica v ňom nie je. Na ľavej strane kostola je k múru pripevnená kazateľnica. Oproti hlavnému oltáru je vybudovaný drevený choras s organom so siedmimi registrami. Kostol má tiež sakristiu a oratórium pre panstvo. Postavený je v rokokovom slohu s bohatým zariadením z polovice 18. stor. a s iluzívnymi maľbami. Oltár, kazateľnica a organová empóra s vyrezávaným parapetom a organovou dvojdielnou skriňou sú prácou jedného rezbára, ktorého meno nepoznáme.³²

³¹ Porov.: LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 114.

³² Tamtiež s. 112.

2.4 Príchod do Ladiec

Po zakúpení kaštieľa malo sa začať stavať, prestavovať a celý kaštieľ bolo treba prispôbiť novým úlohám. Do 15. augusta 1924 malo byť všetko hotové. Prvá ťažkosť sa vyskytla hneď pri schvaľovaní zmluvy užším župným výborom, ktorého rozhodnutie trvalo celé dva mesiace. Druhá veľká ťažkosť bola, že všetky plány museli byť zmenené. Pôvodne sa mala prestavať aj kaplnka, ktorá mala byť asi o tretinu väčšia. Poschodie malo byť vystavané uprostred kaštieľa, až po terajšiu seminársku spálňu a nad spoločnou izbou malo byť oratórium pre sestry. Dole v kostole by bol ľud, hore sestry. Pri tomto pláne však aj cirkevná vrchnosť a pamiatkový úrad uplatnili svoje právo, nakoľko kostol patrila pod cirkevnú správu a pamiatkovému úradu záležalo na tom, aby sa zachoval v pôvodnej podobe. Preto bolo treba plány zmeniť.³³

Rozhodli sa, že zriadia v dome súkromnú kaplnku len pre sestry, a to z bývalej sýpky, ktorú pripojili k budove a poschodie postavili nad rohom budovy až po terajšiu seminársku spálňu.

Tieto a mnohé ťažkosti zavinili, že keď už mala byť stavba podľa predošlých výpočtov zakončená, sa len začínala. V Trnave v novom školskom roku bol zriadený chlapčenský internát a preto sa sestry museli odsťahovať, ale v Ladcoch neboli práce ukončené. Neostával nič iné, ako sa nastáť do nedostavaného Ústredného domu. Sťahovanie sa začalo 25. augusta 1924.³⁴

V Ladcoch našli Ústredný dom v neporiadku a v prúde stavebných prác. Z novej stavby vyčnievali len holé múry. Celé Ústredie so všetkými sestrami a úradmi bolo umiestnené v štyroch - piatich izbách. V malej kuchynke pre tri osoby sa muselo variť pre 60-70 osôb. Ani do 1. novembra 1924 nebola stavba dokončená. V novembri nastala tuhá zima, takže na vonkajších prácach sa nedalo pokračovať.³⁵

Práce pokračovali až od 1. mája 1925. Dokončila sa práčovňa, kuchyňa, jedáleň, seminár, čoskoro aj elektrické vedenie, vodovod. O niekoľko týždňov bola hotová fasáda. Dňa 10. júla sa už mohli v Ladcoch zhromaždiť sestry na prvé duchovné cvičenia a tiež aby sa pripravili na posviacku domu, ktorá mala byť 19. júla 1925, na sviatok sv. Vincenta. Vrcholom všetkej ozdoby bola nová socha sv. Jozefa, postavená do výklenku na priechod dom. Dňa 19. júla 1925 zavítal do Ústredného domu nitriansky biskup ThDr.

³³ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knihtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 31.

³⁴ Tamtiež s. 32.

³⁵ Tamtiež s. 33.

Karol Kmeťko³⁶ a s ním mnoho kňazov a ľudí z celého okolia. Pontifikálna sv. omša bola na nádvorí, po nej nasledovala birmovka ladčianskych detí a posviacka nového zvona. Nakoniec so všetkými hosťami vošiel do novej kaplnky, slávnostne ju posvätil a potom posvätil aj všetky miestnosti domu.³⁷

Po slávnostnom obede nasledovalo predstavenie kandidátok, na ktorom bol prítomný aj košický biskup Jozef Čársky³⁸. Navečer sa hostia rozišli, ostal tu len najdôstojnejší biskup Čársky, ktorý ako prvý slúžil sv. omšu v kaplnke.³⁹

³⁶ ThDr. Karol Kmeťko (* 12.12.1875 Veľké Držkovce, † 22.12.1948 Nitra) Pôsobil ako biskup v rokoch 1920-1948. Vyznačoval sa veľkou starostlivosťou o vzdelanie a prehĺbenie zbožnosti kňazov a veriacich laikov. Jeho osobitnou láskou boli misie. Svedčí o tom aj dvojzväzkové dielo Svetové misie, ktoré napísal ako nitriansky biskup. V roku 1944 bol menovaný pápežom Píom XII. za arcibiskupa „*ad personam*“. Porov. JUDÁK, V.: *Nitrianske biskupstvo od čias Metodových*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 2006, s. 39.

³⁷ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knihotlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 35.

³⁸ Jozef Čársky (* 9.5.1886 Gbely, † 11.3.1962 Košice) Apoštolský administrátor rožňavský. Biskupskú vysviacku prijal 14.6.1925. Porov.: PAŠTEKA, J. a kolektív: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, Lúč, Bratislava 2000, s. 199.

³⁹ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knihotlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 36.

3 Dvadsaťsedem rokov v Ladcoch

3.1 Život v Ústrednom dome

Z archívneho dokladu z r. 1933 vyplýva, že na čele provincie stála vizitátorka sestra Bernardína Soldánová, asistentka sestra Vincencia Olšavská a ekonómka sestra Kajtána Patakyová. Seminár (noviciát) so 60 novickami viedla sestra Olívia Paulská. V Ústrednom dome žilo 11 prestárlych a chorých sestier, ktoré už nevládali pracovať. Riadnych sestier (okrem noviciek) bolo v Ladcoch 34.¹

Život v Ústrednom dome bol riadený časovým rozvrhom, v ktorom boli určené hodiny na modlitbu, prácu i odpočinok.

Veľkým prínosom pre celú provinciu Dcér kresťanskej lásky bol tlačiarenský stroj, na ktorom sa tlačili životopisy, martyrológia, duchovná literatúra a tiež časopis *Malý posol Ústredného domu*, neskôr premenovaný na *U nás*.² Práve vyššie spomenuté časopisy podávajú správu o živote a významných udalostiach Ústredného domu.

Z hospodárskeho pohľadu bol kláštor samostatný. Mali malý statok, chovali kravu, ošípané, kone aj somára. V okolí kláštora boli polia, ktoré slúžili na obživu sestier. Ladčania nosili do kláštora mlieko, za ktoré dostávali na výmenu ovocie, alebo zeleninu.³

Dňa 3. júla 1942 boli posvätené základy prístavby k hospodárskym budovám a prestavba novej pece, ktorá bola vykladaná bielymi tehličkami a hore mala slovenský kríž. Do základov prístavby bola vložená krabička s pergamenom, na ktorom bol pozdrav budúcim generáciám a dobová fotografia.⁴

V kláštore bola malá nemocnica, v ktorej boli staré sestry. Vznikla na podnet pátra Jozefa Danielika, pretože ako riaditeľ provincie veľmi dbal o zdravie všetkých sestier.⁵ Aj obyvatelia Ladiec tu mali vždy otvorené dvere, keď ich trápili choroby a zranenia. Hlavnou ošetrovatelkou bola sestra Rosamunda, ktorá bola veľmi obľúbená. Nevšedné lekárske postupy ilustruje jeden z mnohých prípadov. *Istý pán Vrábel si pri oraní na plu-*

¹ Porov. LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 118.

² Tlačiareň obdivovali aj mnohé staršie rehole pôsobiace na Slovensku, pretože 20. januára 1942 sa v Ústrednom dome konalo stretnutie o aktuálnych školských otázkach. Porov. *U nás*, Ladce 1942, s. 43.

³ AA: Rozhovor s Anastáziou Kukuliašovou, dňa 26.2.2008 v Ladcoch - *rukopisné poznámky*.

⁴ Porov.: ASDKL: *U nás*, Ladce 1942, s. 104.

⁵ ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 91.

hu poranil nohu. Rana sa mu vôbec neliečila a aj napriek všemožným liekom hrozilo, že príde o nohu. Po vyskúšaní všetkých možností zobrala sestra Rosamunda zázračnú medailu, priložila ju na ranu a obviazala gázou. Po krátkom čase sa rana zahojila. Podobných prípadov, kedy sestra Rosamunda pomohla ladčanom je veľa. Vždy to robila bez nároku na odmenu. Mnohokrát vyliečila zranenia a choroby s ktorými si miestny lekár, v tom čase už prívrženec komunizmu, nemohol poradiť. Z toho dôvodu sestra Rosamunda bola u neho vo veľkej nevôli.⁶

Sestry vincentky pôsobili ako ošetrovatelky v nemocnici v Trenčíne. Viaceré učili v školách v Ladcoch, Ilave a v Beluši.

Ku kláštoru sa viaže aj osud jedného telesne a mentálne postihnutého človeka⁷, ktorý nevedel rozprávať. Chodil so somárom, za ktorého zapriahol vlečku. Na nej vozil batožinu sestrám k, alebo od, vlakovej stanice a vozil veci, ktoré boli potrebné pre chod kláštora. Jeho úlohou bolo zvoniť na zvone nachádzajúcom sa nad vstupnou bránou kláštora. Pri jednej príležitosti, keď deti a mládež z Mariánskej družiny išli hrať divadlo do neďalekých Belušských Slatín, práve on ich tam zaviezol.⁸

Sestry sv. Vincenta spolu s lazaristami stáli aj za vznikom ladeckej dychovky. Prispeli im na hudobné nástroje. Muzikanti chodievali hrať na sviatky a rôzne významné udalosti. Nazývali ich „Ježiškovi muzikanti“ práve z dôvodu úzkeho prepojenia s kláštrom.⁹

Kostol bol pod správou sestier, ktoré sa starali o výzdobu, upratovanie a tiež aj spev. Sestra Rosamunda viedla sestry speváčky, ktoré vždy dopĺňali svojim spevom priebeh svätej omše. Ľudia bývali v spodnej lodi. Na chór sa dalo dostať iba z kláštora. „Nedá sa zabudnúť na prekrásny spev a obrady na Vianoce a Veľkú noc.“¹⁰

Veľkou mierou sa o rozvoj Ústredného domu zaslúžil páter Danielik. Chcel, aby sa sestry v Ladcoch dobre cítili, aby sem prichádzali ako do svojho skutočného domova. Preto sa snažil aj o peknú úpravu okolia ústredného domu a príľahlého parku.¹¹

Park bol príkladne udržiavaný. Pred domom sv. Lujzy bol nádherný kvetinový

⁶ AA: Rozhovor s Anastáziou Kukuliašovou, dňa 26.2.2008 v Ladcoch - rukopisné poznámky.

⁷ Nevedel rozprávať a ani nik nevedel ako sa volá. Všetci ho volali podľa slov, ktoré vydával, keď chodil so somárom pre sestry na stanicu - volali ho Ojo. Po zrušení kláštora v roku 1951 šiel do ústavu. Porov.: AA: Rozhovor so sestrou Gemou Máriou Danišovou DKL, dňa 12.3.2008 v Belušských Slatinách - rukopisné poznámky.

⁸ AA: Rozhovor s Anastáziou Kukuliašovou, dňa 26.2.2008 v Ladcoch - rukopisné poznámky.

⁹ Tamtiež.

¹⁰ Tamtiež.

¹¹ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 92.

záhon, ktorý tvorilo množstvo rôznych kvetov. Ist' do parku na prechádzku, bolo ako ísť do rajskej záhrady. V dome sv. Lujzy sa nachádzala Mariánska sála. Tu sa hrávali divadlá, bývali tu schôdzky Mariánskej družiny, rôzne posedenia, atď'. Po slávnosti 1. svätého prijímania tu sestry pripravili pre deti posedenie.¹² Páter Danielik stál pri zrode Mariánskej družiny v Ladcoch. Získal si deti a mládež a spolu so sestrami s nimi nacvičoval divadlá.¹³

Charitatívna činnosť sa prejavovala najmä navonok. V kláštore sa poskytovalo prvé ošetrovanie zranených občanov, sestry navštevovali chorých v domácnosti a pod. Chudobným pocestným, ktorí v čase krízy putovali republikou za prácou, bolo poskytnuté jedlo. Podľa záznamov bolo v r. 1933 poskytnuté takýmto pútnikom 3136 jedál.

V zime sestry podávali chudobným deťom mlieko. V roku 1942 dostávali niektorí žiaci školy obedy v rámci zimnej podpory detí. Obedy sa podávali v kláštore, pričom obec na ne finančne prispievala počas 75 dní. 16. septembra 1943, na žiadosť Ústrednej správy Slovenskej provincie Dcér kresťanskej lásky, povolil Župný úrad v Trenčíne zriadenie detskej opatrovne v Ladcoch. Obec hradila vecné náklady a zabezpečovala jednu pomocnú silu. Zriadenie tento inštitúcie sa zdôvodňovalo zamestnanosťou matiek počas vojny.¹⁴

V roku 1945 tragická udalosť zvlášť zjednotila obec s kláštorom. Bolo krátko pred koncom vojny, keď Nemci chytili dvadsiatich občanov, aby ich postrelali z pomsty za svojich dvoch vojakov, ktorých v blízkosti Ladiec zabil partizáni. O priebehu tragickej udalosti hovorí zápisnica zo zasadania Okresného súdu v Ilave zo dňa 12. septembra 1945. *Dňa 14. apríla 1945 zadržali partizáni, v Horných Ladcoch, dvoch nemeckých vojakov, ktorí išli smerom do lomu cementárne. Nemecké veliteľstvo sa o tom dozvedelo a o 16. hodine za cementárňou postavili kanóny menšej ráže a začali paľbu na kameňolom. Večer toho istého dňa sústredili väčšie množstvo vojakov, ktorí odišli smerom ku kameňolomu. Všetko prehľadali a na ceste späť, krátko po 20. hodine v Horných Ladcoch zapálili 34 domov. Po tom strašnom čine sa jednotka vrátila do Ladiec a ich veliteľ vyhlásil, že ak partizáni nevrátia zajatých príslušníkov nemeckej armády, za každého zastreli 10 občanov Ladiec. 15. apríla 1945 vzalo päť nemeckých vojakov vládneho komisára Ludovíta Stacha, aby s nimi išiel hľadať partizánov a dvoch nemeckých vojakov. Potom v Horných Ladcoch každého muža, ktorý išiel okolo zajali. Bolo ich šesťnásť, ďalších štyroch odvied-*

¹² AA: Rozhovor s Anastáziou Kukuliašovou, dňa 26.2.2008 v Ladcoch - rukopisné poznámky.

¹³ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 94.

¹⁴ Porov.: LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 118.

li z domov. Nad všetkými veliteľ nemeckej jednotky vyniesol rozsudok smrti, ale vykonanie rozsudku oddaľoval tým, že odkazoval manželkám a príbuzným, aby pôsobili na partizánov a dvoch Nemcov vydali. Zistilo sa však, že nemeckí vojaci zajatí partizánmi boli zastrelení. Dňa 16. apríla 1945 dvadsať mužov odviekli do cementárne, kde 19¹⁵ z nich príslušníci vojenskej jednotky ADJ 14055 PK DR o 16. hodine 55. minúte pištoľami do tyla zastreli. 80 – ročného Ondreja Ráca prepustili.¹⁶

Páter Hutyra robil pri tejto dramatickej udalosti tlmočníka a orodovníka. Ponúkol im aj vlastný život ako výkupné za záchranu rukojemníkov. Podobne urobili aj niektoré sestry. Nemeckí vojaci však boli neúprosní, omilostili iba 80 ročného Róma a devätnásť mužov odstrelili. Páter Hutyra mohol dať obetiam pred popravou aspoň duchovnú útechu. Mŕtve telá sestry umyli, opatřili, obliekli a uložili do truhiel. Poodvážali ich na kláštorňom pohrebnom voze a na druhý deň 18. apríla 1945 ich pochovali na cintoríne v Ladcoch. Pohrebné obrady vykonal páter Hutyra. Sestry postihnutým rodinám všemožne pomáhali.¹⁷

Po skončení 2. svetovej vojny riaditeľ slovenskej provincie páter Hutyra písal generálnemu vikárovi pátrovi Róbertovi list, v ktorom sa píše: „*Obidve duchovné rodiny sv. Vincenta vyviazli bez väčšej pohromy z vojnového nebezpečenstva. Vďaka Bohu! Náš Ústredný dom v Ladcoch bol až zázračne zachránený, nikomu sa nič nestalo.... V Ladcoch máme krásne pole pastoračnej činnosti, katechizácie, činnosť v Mariánskych družinách a v Katolíckej jednote žien...*“¹⁸

Vzájomné prepojenie medzi ladčanmi a sestrami sv. Vincenta dokumentujú aj záznamy z časopisov *Posol* a *U nás*, ktoré boli tlačené v Ústrednom dome. Je to pekné svedectvo dobrých vzájomných vzťahov. Veľkým spojovníkom bola Mariánska družina, cez ktorú veľa ľudí malo možnosť spoznať rehoľné sestry.

¹⁵ Pamätná tabuľa na cintoríne v Ladcoch: „*Zoznam zastrelených občanov: Carmino Alvino, Emil Daňo, František Faturik, Ján Galansky, Jozef Habáň, Vincent Habánek, Augustín Kadlečík, Matej Kališák, Ján Hriadel, Michal Košťalik, Vincent Košťalik, Gregor Kubičina, Jozef Kukulias, Augustín Martinák, František Martinák, Emil Michalovič, Alojz Peterka, Vincent Peterka, Ján Zakopčan. Dodatok: Tento hrozný čin bol odvetou za smrť dvoch nemeckých vojakov zajatých partizánmi.*“

¹⁶ LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 53-54.

¹⁷ Porov.: JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“*, Žalm 75, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996, s. 17.

¹⁸ List z 13.5. 1945 in SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 88.

Sviatok sv. Jozefa 19. marec 1933

Dňa 19. marca ráno o 6. hodine bola v kaplnke slávnostná sv. omša, počas ktorej zložilo sľuby 15 nových sestier, ktoré prijali rehoľné rúcho. O 8. hodine bola veľká sv. omša v kostole, po ktorej ladecká Mariánska družina pozdravila pátra Jozefa Danielika, ako svojho horlivého riaditeľa. Potom odzneli piesne a úprimné blahopriania. Tak ako každý rok páter Danielik vyzdvihol myšlienku veľkej úcty k sv. Jozefovi.¹⁹

Mesiac máj v roku 1933

S veľkou horlivosťou sa pripravovali oslavy menín sr. vizitátorky Bernardíny Františky Soldánovej, ktoré pripadli na 20. mája. Páter Danielik sa postaral, aby práve k tomuto dňu bola hotová kaplnka v parku. Opustenú a takmer rozpadajúcu sa bývalú filagóriu v priebehu dvoch týždňov opravili, prerobili, položili sa strechu novú krytinu, nanovo natreli a zariadili sa na kaplnku, v ktorej bola socha Nepoškvrnenej Panny Márie spolu so sv. Katarínou Laboure. Socha Panny Márie bola 19. mája 1933 popoludní na pekne vyzdobených nosidlách v procesii slávnostne prenesená. Procesia sa začala piesňou „*Ave maris Stella*“, ktorú predspievala sr. Bernardína Soldánová. Pred ňou išli seminárske sestry so zástavami, za nimi speváčky a sestry, ktoré niesli sochu Panny Márie. Za touto skupinou nasledovali dôstojní páni. Cestou do parku sa spievali Loretánske litánie a mariánske piesne. Po príchode ku kaplnke bola posvätená kaplnka i socha a zaspievala sa pieseň „*Regina coeli*“. Večer o 7. hodine ladecké marianky²⁰ gratulovali sr. vizitátorky.²¹

Sviatok Božieho Tela v roku 1931

V oktáve Božieho Tela bola každodenne sv. omša pred vyloženou sviatosťou oltárnou a večer sviatostné požehnanie. Na monštrancii bol vždy veniec zo živých kvetín. V predvečer sviatku bol v kostole na bočnom oltári pripravený, krásne vyzdobený a žiarovkami bohato osvietený oltár Božského Srdca. Jeden oltár bol pripravený aj v parku. Večer sa pred kostolom začala súkromná procesia, ku ktorej boli pozvané aj naše ma-

¹⁹ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, s. 66.

²⁰ Pomenovanie „*marianky*“ sa vzťahovalo na dievčatá, ktoré patrili do Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie. Neskôr do tejto družiny patrili aj chlapci, ktorých nazývali „*mariani*“.

²¹ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, s. 121.

rianky. Všetky prišli v bielom rúchu, s ľaliou v rukách kráčali hneď za krížom, na čele so sestrou vizitátorkou. Za nimi išli seminárske sestry, speváčky s lampami, a štyri sestry, ktoré niesli na ozdobenom nosítku sochu Božského Srdca. Nasledovali páter Danielik, vdp. Jozef Häring²², brat Janko a kandidáti, za nimi sestry so sviečkami a ľudia, ktorí sa o procesii dozvedeli.

Presne o 8. hodine sa procesia odobrala z kostola do parku. Cestou k oltáru sa spievali litánie k Božskému Srdcu. Páter Danielik sa pomodlil niekoľko modlitieb ku Božskému Srdcu a niekoľko „Ave“ na rôzne úmysly: za Spoločnosť, za duchovné povolania, za predstavených, za provinciu... Potom sa procesia vrátila späť do kostola, kde bolo slávnostné požehnanie a po celú noc bola vyložená sviatosť Oltárna. Nasledujúci deň ráno o 6. hodine bola v kostole slávnostná sv. omša.²³

Púť do Košec v roku 1931

V roku 1931 bolo tisícpäťsté výročie Efezského koncilu, na ktorom bolo Materstvo Panny Márie vyhlásené za dogmu. K verejnému prejavu tohto výročia mala prispieť aj púť do neďalekej Košec, kde sa nachádza chrám Nanebovzatia Panny Márie. Hlavným organizátorom púte bol Ústredný dom.²⁴

V čele procesie bola mariánska zástava a za ňou šli ladecké marianky aj s menšími deťmi s ľaliami v rukách. Nasledovali hudobníci, potom seminárske sestry, páter Danielik spolu s dôstojným pánom Häringom, za nimi asi osemdesiat sestier a nakoniec pomerne malá skupinka Ladčanov. Cestou sa striedala hudba a spev pútnikov. Pred Košecou pútnikov vítal hlas zvona.²⁵

Kázeň mal košecký pán farár Dr. Šimon Gallo²⁶. Slávnostná sv. omša bola doprevádzaná spevom sestier. Po sv. omši sa procesia uberala domov. Opätovne sa cestou vznášali slová mariánskych piesní. Hoci trochu unavená, ale predsa s radosťou a vrúcnou vďakou v srdci prišla púť domov, kde bola zakončená požehnaním a obedom.²⁷

²² Páter Jozef Häring, CM (* 1864 - † 1955) bol najstarším misionárom. Prišiel na Slovensko z Rakúska. Bol vynikajúcim spovedníkom a horlivým kazateľom. Ako bývalý vojenský dôstojník bol mimoriadne otužilý, disciplinovaný, presný a uctivý. Porov.: SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 62.

²³ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, I. ročník, Ladce 1931, s. 148 - 150.

²⁴ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, I. ročník, Ladce 1931, s. 224.

²⁵ Tamtiež s. 225.

²⁶ Dr. Šimon Gallo pôsobil v Košeci v rokoch 1922-1939. Porov.: LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003, s. 115.

²⁷ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, I. ročník, Ladce 1931, s. 226.

Trojdnie k úcte blahoslavenej sestry Kataríny Laboure

V dňoch 26.-28. novembra 1931 bolo trojdnie k úcte našej blahoslavenej sestry Kataríny Laboure. Slávnostné bohoslužby boli v kostole, ktorý bol veľmi pekne ozdobený. Nad večným svetlom bol upevnený silný povraz, ku ktorému boli pripevnené vence a stužky sa tiahli na všetky strany kostola k múrom a k chóru, takže tvorili akoby korunu nad veriacimi. Nad hlavným oltárom, pod sochou Najsvätejšej Trojice, bol veľký obraz blahoslavenej Kataríny Laboure s nadpisom: „*Blahoslavená sestra Katarína, oroduj za nás!*“ Počas troch dní bola ranná sv. omša o 6. hodine.

V nedeľu 26. novembra 1931 sa zišlo toľko veriacich, že sa nezmestili do kostola a preto mnohí stáli vonku.²⁸

Sestra Bernardína Soldánová zaviedla všetky deti do siene duchovných cvičení, kde sa spoločne modlili a spievali počas celej sv. omše. Ladeckí mariáni a marianky so zástavou a odznakmi išli slávnostne do kostola, a počas omše stáli pred oltárom v polkruhu.

V nedeľu večer mal kázeň a sv. omšu vysokodôstojný Jozef Beňak, dekan z Dubnice nad Váhom. Popoludní o pol tretej bolo prijatie do Mariánskeho spolku. Pri tejto príležitosti sa dietkam milo prihovril košecký správca farnosti vdp. Šimon Gallo. Od tretej hodiny bola poklona pred vyloženou Sviatosťou oltárnou ukončená požehnaním. O pol piatej Mariánsky spolok predniesol divadelnú hru o blahoslavenej Kataríne Laboure. Túto hru zostavili a podľa návodu a myšlienok pátra Danielika nacvičili seminárske sestry.²⁹

Nasledujúci deň, na sviatok Nepoškvrnenej Panny Zázračnej Medaily, mal kázeň a sv. omšu vdp. Dr. Šimon Gallo.³⁰

Na druhý deň mal slávnostné bohoslužby vysokodôstojný opát z Trenčína³¹. Oduševnene kázal o sestre Kataríne Laboure. Poukázal zvlášť na zdravý koreň - dobrých rodičov - dobrú výchovu, ako základ jej cnostného života. Popoludní bola poklona pred Sviatosťou oltárnou s požehnaním, pri ktorom na poďakovanie za prijaté milosti odznelo slávnostné „*Te Deum*“.³² Takto sestry spolu s ladčanmi prežili trojdnie, počas ktorého

²⁸ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, str. 297.

²⁹ Divadelná hra mala 5 dejstiev: v prvom dejstve rodinný život Kataríny, v druhom dejstve dvanásťročná Katarína po vstupe staršej sestry Lujzy prevzala úlohu matky v osirelej rodine, v treťom dejstve prosila otca, aby mohla vstúpiť do kláštora, vo štvrtom dejstve zjavenia Panny Márie, v piatom jej účinkovanie a smrť a oslávená Katarína v nebi.

³⁰ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, s. 298.

³¹ Rudolf Anton Misz (* 2.1.1871 Nitra, † 6.6.1954 Trenčín) Bol vysvätený 30.7. 1893 v Nitre, od roku 1906 bol trenčianskym dekanom. V roku 1913 dostal od cisára hodnosť čestného opáta.

³² Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, s. 305.

porozdávali mnoho zázračných medailý, obrázkov a životopisov Kataríny Laboure.³³

Vianoce v roku 1933

Na Vianoce sestry obdarovali mnoho chudobných detí malými drobnosťmi. Aj členovia Mariánskej družiny dostali od sestier darčeky - tanier sladkostí. Prišli už o 7. hodine večer, všetci sa vyspovedali, a o polnoci sa zúčastnili sv. omše v kaplnke. Po omši šli spoločne do tlačiarne, kde pri vianočnom stromčeku pozdravili predstavených. Páter Danielik ich povzbudil, aby boli vždy dobrej vôle, lebo len tak budú prežívať pokoj. Tiež im pripomenul, že ako členovia jednej duchovnej rodiny, majú žiť i naďalej vo svornosti a láske.³⁴

V roku 1942 pôsobilo v Ladcoch 49 sestier a bolo tu 52 novíciek. V roku 1949 mali vincentky v kláštoroch a ústavoch na Slovensku spolu 1082 osôb, z toho 52 novíciek v Ladcoch, 48 kandidátok v Banskej Bystrici a 80 kandidátok v Nitre. Počet domov, v ktorých pôsobili sestry Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul postupne vzrastal. Do roku 1918 mala spoločnosť 21 domov, do roku 1938 už 38 domov, do roku 1945 47 domov a do roku 1948 to bolo 52 domov.³⁵

Na základe stavu ženských reholí, na jar 1949, vyhotovili na Slovenskom úrade pre veci cirkevné v Bratislave sumárnu štatistiku. Z nej vyplýva, že na Slovensku v uvedenom roku bolo 24 ženských rehoľných rádov a kongregácii (spoločností), ktoré mali spolu 4716 osôb. Spomedzi všetkých reholí pôsobiacich na Slovensku, najpočetnejšou bola Spoločnosť dcér kresťanskej lásky s počtom 1082.

Z celkového počtu 1082 osôb, ktoré boli v 52 domoch na celom Slovensku, bolo 882 sestier, 52 novíciek, 128 kandidátok a 20 študentiek.³⁶

³³ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, s. 306.

³⁴ Porov.: ASDKL: *Malý posol Ústredného domu*, III. ročník, Ladce 1933, s. 24.

³⁵ DUBOVSKÝ, J.M.: *Akcia rehoľníčky*, Matica slovenská 2001, s. 23.

³⁶ Tamtiež s. 32.

3.2 Mariánska družina

Dejiny Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie sú úzko spojené so zjavením Panny Márie sestre Kataríne Laboure v roku 1830 v kaplnke Dcér kresťanskej lásky v Paríži, ktorá sa teraz volá kaplnkou Zázračnej medaily.

Družina dietok Nepoškvrnenej Panny Márie sa zrodila na výslovnú žiadosť Presvätej Panny, prejavenu sestre Kataríne Laboure počas zjavenia v noci z 18. na 19. júla 1830. Sestra Katarína to hneď oznámila svojmu duchovnému otcovi Aladelovi týmito slovami: „*Duchovný otče, svätá Panna žiada od vás ešte jednu službu; žiada si spolok, ktorého vy máte byť zakladateľom a riaditeľom. Je to spolok dietok Panny Márie.*“

Hlavným cieľom Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie je ctíť zvláštnym spôsobom jej Nepoškvrnené Počatie. Táto úcta nemá sa však prejavovať len ako starosť o posvätenie seba, ale tiež ako skutočný apoštolát jednotlivca i celej spoločnosti.³⁷

Najvyššia cirkevná vrchnosť neprestajne udeľuje zvláštne výsady tejto družine. Najskôr bola založená len v školách, stojacich pod vedením Dcér kresťanskej lásky. Na žiadosť, ktorú podal generálny predstavený Spoločnosti misijných kňazov (lazaristov) a Dcér kresťanskej lásky, boli jej udelené dňa 20. júna 1847 tie isté odpustky, ktoré má Kongregácia Presvätej Panny v Ríme, založená pre žiakov Spoločnosti Ježišovej. V roku 1904 mariánsky kongres v Ríme priznal Družine dietok Nepoškvrnenej Panny Márie zvláštne miesto medzi kongregáciami a prejavil svoj obdiv a uznanie tomuto spolku, tak užitočnému pre mládež.³⁸

Do Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie boli prijímané z počiatku len dievčatá, navštevujúce pracovne a školy Dcér kresťanskej lásky. Vďaka privilégiám, ktoré jej Rím postupne udeľoval, družina otvára svoje brány v roku 1850 malým chudobným chlapcom a v roku 1876 dievčatám, ktoré nenavštevovali ani školy, ani pracovne Dcér kresťanskej lásky.³⁹

Povolenie k založeniu Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie sa má žia-

³⁷ Porov.: AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 3.

³⁸ Počet družín v roku 1935 bol: V Európe bolo 1739 družín, z nich vo Francúzsku 678, v Taliansku 415, v Španielsku 248, v Anglicku 69, v Belgicku 59, v býv. Rakúsku 47, v Maďarsku 42, v európskej časti Turecka 14, v Portugalsku 13, v bývalom Poľsku 12, v bývalej ČSR 12, vo Švajčiarsku 10, v bývalej Juhoslávii 3, v Holandsku 3 a v Dánsku 1. V Ázii je 47 družín, v Turecku 25, v Číne 17, v Perzii 4, a v Kochinchine (Vietname) 1. V Afrike je 62 Družín, v Alžírsku a Tunise 45, v Egypte 10, na Madagaskare 6 a v Abesínii (Etiópia) 1. V Amerike je 347 družín, v USA 42, v Chile 30, Uruguay a Paraguay 24, v Peru 22, v Argentíne 4. V Austrálii je 55 družín. Nacelom svete bolo spolu 2250 družín. V roku 1942 je na svete okolo 150000 Mariánok v 3585 družinách. Na Slovensku je 26 družín, počet Mariánok je 1771. Porov.: AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 62.

³⁹ AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 4.

dať od predstaveného Spoločnosti misijných kňazov v Paríži. Toto povolenie, podpísané ním a jeho tajomníkom, je zaregistrované na sekretariáte spolkov materského domu Dcéer kresťanskej lásky. Obdržané povolenie musí byť predložené diecéznej vrchnosti, aby ho potvrdila. Týmto činom družina dostáva právo na jestvovanie, ale plnoprávnou je len vtedy, keď je založená podľa platných stanov.⁴⁰

Mená novozaložených družín sa uverejňujú každý mesiac v časopise *Les Rayons*⁴¹ v Paríži.⁴²

Družina dietok Nepoškvrnenej Panny Márie hneď od počiatku mala určený dvojitý cieľ: posvätenie seba a prevádzanie apoštolátu každého druhu, osobitného i hromadného, spoločne organizovaného, ale vždy podriadeného cirkevnej vrchnosti.⁴³

Vznik Mariánskej družiny v Ladkoch

V roku 1927 prišli štyri dievčatá k sestre vizitátorke Bernardíne Soldánovej s prosbou, či by v Ladkoch nebolo možné založiť Mariánsku družinu.⁴⁴ Boli to Anna Faturíková, ktorá v roku 1934 vstúpila do Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, potom Mária Koyšová, Mária Košťaliková a Mária Peterková. Ich žiadosť bola s radosťou prijatá. Bolo im povedané, že každú nedeľu môžu prísť do kláštora a vtedy im bol vysvetľovaný význam a cieľ Mariánskej družiny.

Bol to skromný začiatok, z ktorého sa mal vyvinúť mohutný strom Mariánskej družiny. Dievčatá občas prichádzali, avšak čoskoro sa im to zunovalo. Vrátili sa k svojim predošlým zvykom. Avšak o dva roky znova prišli tie isté štyri dievčatá s vážnym rozhodnutím, že sa chcú zvláštnym spôsobom venovať službe Panne Márii. Sestra vizitátorka napísala žiadosť generálnemu predstavenému v Paríži. V nej prosila, aby mohli v Ladkoch v Ústrednom dome založiť novú vetvu, po celom svete už rozšírenej Mariánskej družiny. Povolenie nemeškalo. Vysokodôstojný otec Verdier poslal dekrét 8. decembra 1929. Dobrý príklad štyroch dievčat nezostal bez účinku. Pomaly sa k nim pridružilo

⁴⁰ AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 5.

⁴¹ Ústredný časopis mariánskych družín celého sveta je „*Les Rayons*“, čo znamená *Lúče*. Toto pomenovanie je veľmi symbolické; má pôvod v tom, že pri zjavení zázračnej medaily z rúk Nepoškvrnenej Panny vychádzali lúče, ktoré podľa slov Kataríny Laboure znázorňujú milosti, ktoré ona udeľuje dušiam. Tento časopis je ilustrovaný a vychádza mesačne na 40 stranách. Je v ňom časť výchovná (úvahy náboženské, mariánske, sociálne) a časť praktická, do ktorej môžu prispievať členky (správy z družín, listy, fotografie, atď.) Porov.: AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 61.

⁴² AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 6.

⁴³ Tamtiež s. 10.

⁴⁴ Názov *Družina dietok Nepoškvrnenej Panny Márie* sa neskôr zmenil na *Mariánska družina*.

d'alších 12 dievčat a tak 27. novembra 1929 boli prijaté prvé prositeľky do zakladajúceho sa spolku.⁴⁵

To sú prvé roky založenia Mariánskej družiny v Ladcoch. Každým rokom sa vzťahovala a pribúdala počet členiek. V rokoch 1944-1945 začala klesať horlivosť a zdalo sa, že sa družina rozpadne. Hlavnou príčinou boli vojnové pomery. Tri dievčatá vstúpili do kláštora.

Duchovným správcom bol vdp. J. Bellan⁴⁶, ktorý horlivo navštevoval stretnutia mariánskej mládeže.⁴⁷

Oslava tisícého jubilea zjavenia Zázračnej medaily

Rok 1930 bol rokom stého výročia zjavenia sa Panny Márie sestre Kataríne Laboure, ktorej dala Zázračnú medailu. V tomto roku tisíce mariánskych ctiteľov putovalo na miesto zjavenia do kaplnky materského domu Dcéry kresťanskej lásky v Paríži. Medzi nimi bola aj mariánska mládež zo Slovenska.

Provinciálni predstavení usporiadali v dňoch 8. - 9. júna 1930 v Ústrednom dome v Ladcoch stretnutie mariánskych detí a mládeže, na ktorom sa zišli Mariánske družiny z celého Slovenska.⁴⁸

Pamätnica vydaná k stému výročiu zjavenia opisuje toto celoslovenské stretnutie: *„Začiatok jubilejnej slávnosti bol 7. júna 1930 večer o 8. hodine. Dietky Máriine v bielom rúchu sa pohli pod zástavou Nepoškvrnenej Panny, spievajúc mariánske piesne, sprevádzané hudbou hasičov z parku k veľkej soche Panny Márie. Veľadôstojný Jozef Danielik sa pomodlil loretánske litánie a v kostole udelil požehnanie. Na druhý deň o 6. hodine bola slávnostná sv. omša, pri nej pristúpili mariánske dietky ku sv. prijímaniu. O 10. hodine bola príležitostná kázeň o zjavení Nepoškvrnenej Panny. Po kázni s veľkou asistenciou celebroidal slávnostnú sv. omšu vdp. Jozef Gálik, dekan na odpočinku v Trenčíne. Popoludní bola posvätená socha Panny Márie. Po nej nasledovali litánie s vyloženou Sviatosťou Oltárnou. Za tým nasledovalo prijatie členiek do Mariánskej Družiny. V pek-*

⁴⁵ AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 51.

⁴⁶ Páter Ján Bellan, CM (* 2. júl 1915, † 1998) V spolupráci s pátrom Hutyrom sa podielal na formácii lazaristov a vincentiek v Ladcoch. Bol známy svojou originalitou, detinskou zbožnosťou a horlivosťou. Mal dar správne poradiť aj v ťažkých situáciách. Porov.: SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 176

⁴⁷ Porov.: AJD: *Pravidlá Družiny dietok Nepoškvrnenej Panny Márie*, V. Čelko a spol., Trenčín 1942, s. 52.

⁴⁸ Porov.: AJD: *Pamätnica Družín dietok Nepoškvrnenej Panny Márie na Slovensku 1847 - 1947*, Vojtech Čelko a spol., Trenčín 1948, s. 51.

nom počte boli prijaté nové členky do Mariánskej Družiny z Banskej Bystrice a Trnavy. Po nich boli prijaté naše prvé prositeľky za členky Mariánskej Družiny. Nasledujúci deň išli všetky dietky - bolo ich asi 300 - na mariánske pútnické miesto do neďalekej Dubnice. Tamojší vdp. farár prišiel pútnikom v ústrety na stanicu a to aj so sprievodom svojich farníkov. Celý sprievod dostal požehnanie pred hlavným oltárom, na ktorom je umiestnená socha Matky Božej. Potom bola slávnostná sv. omša a spoločné sv. prijímanie. Po sv. omši bola kázeň o úcte a láske k Matke Božej. Popoludní sa sprievod vrátil do Ladiac, kde Mariánky z Banskej Bystrice predniesli drámu a milú veselohru.⁴⁹

Spomienky sestry Zenóbie Hedvigy Majeríkovej, DKL

Boli sme v jednej skupinke mladé deti aj dospelé dievčatá. V nedeľu poobede o 14. hodine boli litánie Panne Márii, po nich Hodinky ku cti Panny Márie. Po nich sme sa zišli v spoločnej miestnosti so sestričkou vedúcou skupiny. Pohovorili sme si svoje zážitky, pritom sme si aj zaspievali aj žarty porozprávali. Sestrička nás napomenula na ďalšiu úctu ku sv. Panne a ku zachovávaniu si čistoty a podobne.

Druhá skupina boli mládenci, tých viedol vdp. lazarista, boli v druhej miestnosti. Ale na veľké sviatky sme sa stretávali, najmä pri fašiangoch, kde hrali na husle, harmonike a my sme pri tom aj zatancovali. Bolo to skromné a milo to zapôsobilo na nás všetkých. Žili sme ozaj v láske a spoločenstve, celkom dobre. Aj divadlá sme zahrali vždy na Zázračnú medailu. Bolo to oživenie pre celú našu farnosť. Aj na svadby sme chodievali a vždy sme pekne prispeli aj spevom ak sa niektorá z nás vydávala a bolo to dosť často, lebo sme boli veľká skupina diečat aj chlapcov. Celá farnosť na nás pozerala, ako to prežívame a všetko ohodnotila tým, aký je to marián aj mariánka, preto sme si vždy dávali pozor, aby sme boli dobré. Boli sme si toho dobre vedomé, že sme dietky Márine.⁵⁰

Spomienky Anastázie Kukuliašovej

V kláštore sestry Agneša a Cecília založili mariánsku družinu. Členky tejto družiny, mladé dievčatá, sa v nedeľu popoludní zišli v kostole, kde sme sa modlili malé hodinky k Nepoškvrnenému Počatiu, k úcte Panny Márie, kde sme preukázali jej zbožnosť, čistotu,

⁴⁹ Porov.: AJD: Pamätnica Družín dietok Nepoškvrnenej Panny Márie na Slovensku 1847 - 1947, Vojtech Čelko a spol., Trenčín 1948, s. 52.

⁵⁰ AJD: Svedectvo sestry Zenóbie Hedvigy Majeríkovej DKL - rukopis.

poniženosť a poslušnosť. Ako čakateľky sme mali bielo-zelené stuhy s medailou, v kostole pri sv. omši a cirkevných slávnostiach. Ako prositeľky sme mali stuhy zelené s medailou. Belasé stuhy s medailou dostali už riadne členky mariánskej družiny. Sestry sa nám vo voľných chvíľach venovali a pritom aj nacvičovali divadelné hry z histórie svätých. Na tieto predstavenia sa zišlo obecenstvo zo širokého okolia a viac krát sa aj opakovalo. Sestry nám na Vianoce pripravili posedenie pri vianočnom stromčeku ako aj darčeky. Chodili sme tiež zaspievať velebnému otcovi Hutyrovi. Po vojne začalo prenasledovanie Cirkvi a likvidácia kláštorov.

Po zrušení kláštora sme sa ešte určitý čas stretávali v nedeľu popoludní po domoch a spoločne sme sa modlili modlitbu Hodiniek k Panne Márii. Bolo to už v čase komunizmu a prenasledovania. Preto i nedeľné stretnutia boli tajné. Postupom času Mariánska družina zanikla.

Teraz úcta a láska k Panne Márii dievčatám a chlapcom chýba. S mariánskym pozdravom PER MARIAM AD JESUM.⁵¹

⁵¹ AJD: Svedectvo Anastázie Kukuliašovej - rukopis.

4 Zrušenie kláštora

Počas vojny sovietske vojsko obsadilo takmer celú strednú a juhovýchodnú Európu. Obyvateľstvo týchto štátov bolo prevažne katolícke. Pápež Pius XII., ktorý sa v rokoch 1941-1945 zdržal akejkol'vek kritiky komunizmu, mal hlboké dôvody prejavovať obavy a nespokojnosť nad budúcnosťou kresťanskej Európy. Neľútostne likvidovali všetku skutočnú, domnelú alebo potenciálnu opozíciu režimu, medzi ktorou v popredí stála Katolícka cirkev.¹

Nastáva obdobie tzv. studenej vojny, železnej opony, bambusovej opony, berlínskej blokády a rozdelenia sveta na dva ideologicko-mocenské bloky. Z Katolíckej cirkvi za železnou a bambusovou oponou sa stala umlčaná Cirkev, kde kňazstvo a veriaci ľud boli obeťou rozličných administratívnych a mocenských zákrokov a psychického a fyzického prenasledovania.²

Pritom všetky komunistické a ľudovodemokratické režimy vyhlasovali, že rešpektujú náboženské presvedčenie svojich občanov a že medzi Cirkvou a socialistickými systémami je možné spolunažívanie i spolupráca. Ale skutočnosť svedčila o pravom opaku a dokazovala absolútnu nezlučiteľnosť komunistickej ideológie s katolicizmom.³

4.1 Politická situácia na Slovensku v rokoch 1944-1951

Koniec vojny znamenal pre Slovákov začiatok dlhých, ešte stále trvajúcich útrap na všetkých úrovniach života jednotlivcov a národného spoločenstva. Začiatok tlaku na obyvateľstvo a útlaku Cirkvi a veriacich neprinesla až komunistická palácová revolúcia v roku 1948, ale už partizánske ťaženie na jeseň 1944 a nová politická situácia o rok neskôr. O osude druhej Československej republiky po roku 1945 a jej svetonázorovej a politicko-ekonomickej orientácii sa rozhodlo už koncom roku 1943, paktom prezidenta Beneša so Stalinom, ktorý mal kultúrne a hospodársky vyvinutým Československom ďalekosiahle plány. Beneš upísal republiku Sovietom skôr, ako jestvovala. Českí a slovenskí komunisti sa nazdávali, že sa s pomocou Stalina dostanú k moci a že sa Československo

¹ VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s. 164.

² Tamtiež s. 165.

³ Tamtiež s. 167.

stane suverénnym štátom - nie kolóniou a či satelitom zväzku soviетov.⁴

Slovenská národná rada (SNR) prisľúbila Cirkvi úplnú slobodu, ale už svojim v poradí piatym nariadením poštatnila na Slovensku všetky školy, od detských opatrovní a útulkov až po vysoké školy. Nariadenie nadobudlo účinnosť 6. septembra 1944.

Noví vládcovia druhej ČSR siahli hneď v prvých týždňoch i na katolícku tlač. Veriaci pocítili, že sa ich práva nerešpektujú, hoci predstavovali takmer 80% celkového počtu obyvateľstva. Všetky dôležité nakladateľstvá boli poštatnené, niektoré časopisy zakázané, iné bojkotované. K týmto zásahom sa čoskoro pridružili ďalšie. Mnoho vedúcich katolíckych osobností na kratší, alebo dlhší čas zatvorili.

Tlak na cirkev a vyfabrikovaná kolektívna vina Slovákov, uvalená na plecيا katólíkov, vyvolali na Slovensku nepredvídanú reakciu. Katolíci našli v priebehu niekoľkých mesiacov cestu k sebe a vytvorili nielen jednotu a solidárnosť, ale sa začal medzi nimi vyvíjať akýsi druh duchovného inštinktu sebazáchovy. Preto využili všetky prostriedky na obranu svojich práv slovom i tlačou, hoci to už vtedy bolo spojené s nemalým rizikom.⁵

Dňa 18. decembra 1947 poslanec Štefan Blažko predniesol v parlamente správu o metódach vyšetrovania zatknutých kňazov a laikov. „*Vyšetrovanie vedené 7. odborom PV je také brutálne... lazarista Hutyra bol taký zbitý, že si nevládal ani sadnúť, ani stáť na nohách a trasie sa ako človek, ktorý utrpel otras mozgu. Ženám sa ukazujú zápisnice, že sa ich manžel priznal k nevere, a naopak, mužom dokumentovali manželkinu neveru.*“⁶

Rok 1948

Keď vo februárových udalostiach prevzala moc v Československu komunistická strana, náboženská politika prebiehala podľa plánu Dr. Gustava Husáka.⁷

Hneď po februári 1948 žiadal Národný front od Cirkvi, aby zaujala k režimu kladné stanovisko. Predseda Ústredného akčného výboru Národného frontu (ÚAV NF)

⁴ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 15.

⁵ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 16.

⁶ Tamtiež s. 26.

⁷ Dr. Gustav Husák v správe moskovskému vedeniu KSC už 5. februára 1945 načrtnol jasný plán, podľa ktorého sa malo zaobchádzať s Cirkvou, keď sa dostane strana k moci: „Po tejto stránke potrebné budú - podľa môjho názoru - ostré zásahy do mnohých katolíckych ustanovizní (semináre, školy, tlač, spolky), ktoré sú semenišťom protidemokratickej koncepcie a protidemokratického vplyvu na široké vrstvy.“ Porov.: ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 8-9.

Alexej Čepička poslal všetkým katolíckym biskupom list, v ktorom ich žiadal, aby vydali vyhlásenie, prípadne pastiersky list a v ňom jednoznačne vyslovili svoju lojalitu vláde K. Gottwalda.⁸ Československý episkopát odpovedal 4. marca 1948 zo svojej konferencie v Brne: „*Nepovažovali sme a nepovažujeme za nutné vydávať zvláštne prehlásenie, alebo pastiersky list k súčasným politickým udalostiam, lebo katolícka Cirkev sa neviaže na žiadnu politickú alebo štátnu formu, pri svojom zvláštnom poslaní chce vždy slúžiť najvyšším záujmom svojho ľudu.*“⁹

Komunisti sa stali neobmedzenými pánmi v krajine. Odvtedy moc nestratili, naopak, stále neodvolateľnejšie upevňovali. Systematicky eliminovali všetkých potenciálnych konkurentov. Komunistická vláda si uvedomila, že katolícka Cirkev sa nedá zapriať do jej politického voza a že nebude hovoriť a konať v súlade s jej ideologickým diktátom. Likvidáciu katolíckej Cirkvi pokladala preto za jednu z prvoradých úloh. Iné náboženské zoskupenia buď signalizovali ochotu spolupracovať, alebo ich komunisti nepokladali za nebezpečné. Bolo treba narušiť cirkevnú organizáciu, zlikvidovať jej hierarchickú štruktúru a dostať pod kontrolu celú jej činnosť, najmä výchovu kňazov.¹⁰

Dňa 4. mája 1948 gen. tajomník KSČ Rudolf Slánsky referoval: „*Cirkev je jediný vážny protivník, ktorý nám zústal.*“¹¹

Hneď po februárovom prevzatí moci sa zišli v Karlových Varoch pod predsedníctvom Andreja Januárieviča Vyšinského poprední stranícki funkcionári Zápotocký, Nejedlý, Kopecký a Husák. Dohodli sa na postupe boja proti cirkvi. V prvom rade bolo treba obmedziť činnosť a vplyv biskupov na verejnosť, izolovať ich od Vatikánu a nižšieho kléru, podporovať režimu oddaných duchovných, vytvoriť medzi veriacimi oporné hnutia strany, dostať prostredníctvom úradu pre veci cirkevné záležitosti pod kontrolu organizáciu cirkvi, likvidovať všetky jej spolky a tlač a vytvoriť z nej cirkev národnú.¹²

Dňa 25. decembra 1948 bol ustanovený a od nového roku začal účinkovať Úrad pre veci cirkevné. Na jeho čele stál v českých krajoch Dr. Alexej Čepička a na Slovensku Dr. Gustáv Husák.¹³

⁸ VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s. 172.

⁹ ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 9.

¹⁰ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 29.

¹¹ VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s. 171.

¹² HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 30.

¹³ ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 10.

Rok 1949

Roky 1949 a 1950 rozhodli o osude cirkvi v Československu, lebo sa v nich položili ústavné a zákonné základy totálnej kontroly cirkvi zo strany štátu, tým aj plánovanie likvidácie.¹⁴

Už 19. januára 1949 biskupský zbor predložil prezidentovi Gottwaldovi desaťbodové memorandum, ktoré malo tvoriť akýsi základ rozhovorov. Vláda kládla dve podmienky: sľúbiť vernosť štátu a povoliť „pokrokovým“ kňazom účasť na verejnom živote. Biskupi tieto podmienky neprijali.¹⁵

Veľmi ostrý zásah dostala katolícka tlač. Vláda zrušila Posla Božského srdca Ježišovho, Svätú rodinu, Kráľovnú mája, Priateľa dietok, Saleziánske zvesti, Serafínsky svet, Verbum a Smer. Ponechala iba Duchovného pastiera a Katolícke noviny. Predzvesťou zásahu proti reholiam bolo uväznenie dvanástich baziliánskych mníchov v Prešove a zhabanie ich kláštora vo februári 1949.¹⁶

Predsedsníctvo ÚV KSČ 24. februára rozhodlo o postupe v proticirkevnom boji. Vznikol osobitný stranický orgán, tzv. cirkevná šestka, do ktorej patrili Čepička, Clemen-tis, Fierlinger, Kopecký, Široký a Nejedlý. Vypracovali plán rozloženia cirkvi prostredníctvom „obrodného“ hnutia katolíkov (katolícka akcia), izolovať cirkevnú hierarchiu, získať nižší klérus na stranu režimu a aktivizovať štátny úrad pre veci cirkevné.¹⁷

Silný útok bol namierený na Vatikán, ktorý hral - podľa názoru komunistov - reakčnú medzinárodnú politiku. Pritom pápeža uznávali za hlavu Cirkvi.¹⁸

Biskupi, ktorí sa takisto ako ostatní veriaci dozvedeli o „katolíckej akcii“ až po jej založení z novín, ju okamžite zakázali. V pastierskom liste, ktorý sa mal čítať 19. a 26. júna vo všetkých kostoloch, odsúdili spolu so „schizmatickou katolíckou akciou“ aj všetky nespravodlivé opatrenia štátu proti cirkvi. Biskupi prvýkrát použili výraz „prensledovanie kresťanov“. Do boja veľmi rýchlo zasiahla Svätá stolica dekrétom z 20. júna, v ktorom odsúdila novú organizáciu jej prívržencov exkomunikovala. Ako následok bolo zmrazenie vzťahov medzi Vatikánom a komunistickou ČSR.¹⁹

Nepriateľská akcia proti Cirkvi sa snažila dať svojej činnosti zákonnú podobu. IX.

¹⁴ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 33.

¹⁵ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 33.

¹⁶ ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 10.

¹⁷ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 34.

¹⁸ ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 11.

¹⁹ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 35.

zjazd KSČ si už v máji 1949 vytýčil plán likvidovanie náboženstva. Kopecký tam vyhlásil: „*Vyhradzujeme štátu právo... viesť všetku školskú a mimoškolskú výchovu... v duchu marx-leninizmu...*“ a Nejedlý: „*Máme u nás ešte hodne prežitkov... starej cirkevnej výchovy... Musíme sa snažiť, aby sa tieto prežitky odstránili a vytvorili nového, skutočne komunistického človeka.*“²⁰

V tomto zvätku 13. júla 1949 odišiel z republiky vatikánsky chargé d'affaires Msgr. Verolino²¹, pretože vláda požiadala o jeho odvolanie.²² Vzťahy medzi Prahou a Vatikánom boli chladné a plné konfliktov.

Dňa 14. októbra 1949 vydalo Národné zhromaždenie zákon č. 217 o zriadení Štátneho úradu pre veci cirkevne a zákon č. 218 o hospodárskom zabezpečení cirkví. O katolíckej Cirkvi bol vydaný zvlášť zákon č. 219.²³

Dr. Gustáv Husák komentoval nové zákony a polozenie Cirkvi slovami, ktoré Katolícke noviny uverejnili 23. októbra 1949: „*Sloboda náboženského vyznania u nás je plne zaistená, cirkvi, kňazi i veriaci nielenže nie sú hatení v náboženskej činnosti, ale naopak, sú štátom významne zo stránky morálnej i hospodárskej podporovaní.*“²⁴

Na Slovensku sa uskutočnila plánovaná čistka verejného života od všetkých ideologických protivníkov. Samozrejme, medzi prvými postihnutými boli aktívni katolíci. Prepustili ich zo škôl, úradov, redakcií, spolkov atď. Všetci, ktorí sa angažovali v nábožensko-cirkevnom živote, museli počítať s tým, že stratia zamestnanie. Mnohých uväznili, alebo poslali do pracovných táborov, iných spoločensky degradovali, alebo odstránili z miesta obrali o celý majetok, dokonca o strechu nad hlavou - a niektorých aj o život.²⁵

Rok 1950

Rokom 1950 začala nová epocha vo vzťahoch štátu voči cirkvi. Skončilo sa obdobie merania síl a nastala doba teroru. Radikálne živly na čele vlády - za pomoci sovietskych poradcov - boli rozhodnuté ísť v boji proti cirkvi, právnemu štátu a demokratickej štruktúre spoločnosti až do posledných dôsledkov. Drastickými zásahmi obrali cirkev

²⁰ ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 13.

²¹ Od roku 1939 bol nunciom v Prahe Xaviero Ritter, ktorý sa na jar 1946 stal internunciom. Od roku 1947 ho pre chorobu zastupoval chargé d'affaires Genaro Verolino. Československým vyslancom vo Vatikáne bol Artur Maixner. Porov.: PEŠEK, J. - BARNOVSKÝ, M.: *Štátna moc a cirkvi na Slovensku 1948-1953*, VEDA Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1997, s. 19.

²² ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 16.

²³ Tamtiež s. 14.

²⁴ Tamtiež s. 15.

²⁵ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 36.

o jej najdôležitejšie inštitúcie a nakoniec zmietli zo scény poslednú autonómnu spoločenskú silu, biskupský zbor.²⁶

Z pätnástich biskupov siedmich uväznili, dvaja mali domáce väzenie a šiesti boli pod stálym dozorom. Namiesto nich vláda dosadila za kapitulárnych vikárov svojich kandidátov a znemožnila, aby sa úradov ujali vikári, ktorých zvolili kapituly.²⁷

Dňa 26. februára 1950 vyhlásil K. Gottwald likvidáciu reholí za „úkol dne“. Pretože išlo o rozsiahle podujatie s ďalekosiahlymi následkami, bolo treba urobiť dôkladne prípravy politické i organizačné. Verejnosť pripravovali na likvidáciu propagačnou kampanou, kde rehoľníci boli predmetmi nenávisťných útokov.²⁸

Koncom marca sa uskutočnil tzv. divadelný²⁹ proces s desiatimi prominentnými rehoľníkmi z rozličných rádov. Odsúdili ich ako „vatikánskych špiónov“, „velezradcov“, „pripravovateľov kontrarevolúcie“ na vysoké straty slobody. Toto mala byť zámienka na likvidáciu všetkých kláštorov, ktorá sa uskutočnila v noci z 13. na 14. apríla.³⁰

Likvidácia mužských kláštorov (Akcia K) sa mala pôvodne uskutočniť začiatkom apríla 1950, ale kvôli veľkonočným sviatkom bola odložená a konala sa v noci z 13. na 14. apríla 1950. Bolo prepadnutých 56 kláštorov patriacich šiestim rehoľiam a rehoľníci (počtom asi 860) boli sústredení do piatich koncentračných kláštorov (Pezinok, Svätý Beňadik, Šaštín, Jasov a Podolíneček).³¹

Po likvidácii kláštorov začalo nivočenie knižníc. Niekoľko cennejších exemplárov prevzali matiční a múzejní pracovníci, ale celé množstvá kníh boli naložené na vlečky a spálené. Matičné čítanie z roku 1969 o tom hovorí: „Približne od začiatku roku 1950 začal tzv. zvoz kníh z kláštorov. Knihy hádzali ako hnoj na vlečky. Inštitúcie a jednotlivci si pritom vyberali to najvzácnejšie, ako rukopisy a vzácne tlače. Zbytok, ak nešiel do šrotu, sa pomiešal a nahádzal...“³²

²⁶ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 43.

²⁷ ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 18.

²⁸ VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s. 180.

²⁹ Bol to proces s desiatimi predstaviteľmi rádov (premonštráti, jezuiti, redemptoristi, dominikáni a fran-tiškáni), ktorý prebiehal v Prahe v dňoch 31. marca - 3. apríla 1950. Obžalovaní boli obvinení z podvratnej protištátnej činnosti a pri tejto príležitosti komunistická propaganda vyhlasovala kláštory za hniezda reakcie, protištátnej a špionážnej činnosti. Porov.: VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s. 180.

³⁰ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 44.

³¹ Sústredení rehoľníci boli vystavení sústavnému psychologickému i fyzickému nátlaku, aby vystúpili z rehole. V lete 1951 bolo z 1002 rehoľníkov už len 280 v sústredovacích kláštoroch. Koncom roka 1952 sa Slovenský úrad pre veci cirkevné mohol chváliť, že „na Slovensku už prakticky niet mníchov“. Porov.: VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006, s. 181.

³² ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996, s. 17.

Rok 1951

Pokračovali masové zatýkania vplyvných kňazov a katolíckych laikov každého druhu - intelektuálov, politikov, študentov, robotníkov. Sledoval sa tým presný zámer: zbaviť na jednej strane cirkev a národ vodcovských osobností a vylúčiť tak akúkoľvek možnosť kontrarevolúcie a na druhej strane zlomiť schopnosť postaviť sa na odpor verejnej moci. Boli to časy veľkej hrôzy a strachu, lebo nikto si nebol istý.³³

4.2 Akcia „R“

Ústredný dom dcér kresťanskej lásky v Ladcoch bol jedným z najreakčnejších centier (centralizačných kláštorov) rehoľníc. Pretože mnohé sestry pre starobu a chorobu neboli schopné pracovať, SLOVÚC tu nezriadil nijakú výrobu.³⁴

Dňa 17. apríla 1950 ÚV KSC prikázal svojej tzv. cirkevnej šestke navrhnuť spôsob „*pozvoľného a pokiaľ možno dobrovoľného sústreďenia rehoľníčok a ich pracovného využitia*“. Štátny úrad pre veci cirkevné (SÚC) predložil 14. júla 1950 na ÚV KSC návrh na postupné (etapovité) sústreďenie rehoľníčok. Podrobný plán Akcie R bol schválený až 28. augusta 1950, keď sa už plne realizoval. Akciu R na Slovensku pripravoval ÚV KSS, SLOVÚC, ŠtB, cirkevní tajomníci KNV, ONV, predsedovia KNV, ONV a ďalšie organizácie už v júni 1950. Cirkevné oddelenia ONV hlásili SLOVÚC údaje o mužských a ženských reholiach už v prvej polovici februára 1950. Krajské národné výbory 24. júna 1950 rozposlali cirkevným tajomníkom okresných a obvodných národných výborov dotazník, v ktorom sa 41 otázok týkalo reholí (kongregácií) a ďalších sedem otázok ich majetku, budovy kláštora, knižnice a archívu kláštora.³⁵

Známky neistoty sa ukazovali už od roku 1948, keď sa začínali problémy v školských domoch, výchovných internátoch, kde boli nasadení vládni zmocnenci. Niektoré učiteľky dostali výpoveď alebo preloženie, ktoré sa nedalo realizovať, a tak začínal príliv sestier do ústredného domu.

Sestry sv. Bazila z Prešova - gréckokatolíčky - boli už dávnejšie vyhnané na ulicu. Vincentky ich prijali v Ladcoch s otvoreným náručím. Niektoré mohli ísť ešte slúžiť

³³ HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990, s. 52.

³⁴ Staré a choré sestry mala po zrušení kláštora prevziať do opatery Charita. Porov.: DUBOVSKÝ, J.M.: *Akcia rehoľníčky*, Matica slovenská 2001, s. 113.

³⁵ Tamtiež s. 51.

do nemocnice v Trenčíne a do starobinca v Horných Obdokovciach a novicky našli domov na Bôriku pri Nitrianskom Pravne.

Dňa 15. augusta 1950 sa ešte pokojne konali ročné duchovné cvičenia pre veľkú skupinu sestier. V týchto dňoch novicky a kandidátky dostali ponuku hneď obliecť rehoľné rúcho. Tie, ktoré prijali tento návrh, boli narychlo poslané do sesterských komunit v nemocniciach (Trenčín, Nitra, Martin...), aby si tam mohli popri službe chorým v sestrskej komunite konať aj potrebnú formáciu.

Od 29. augusta 1950 provinciálny dom sa stáva koncentračným kláštorom mnohých vincentských komunit zo školských, výchovných a sociálnych inštitútov, spolu 270 sestier. Súčasne do Beluškých Slatín, kde mala Spoločnosť dva domy (Alžbetinum a Marianum), bolo sústredených celkom 110 sestier. Dňa 27. septembra pribudli do objektov, už i tak preplnených, deportované choré a staré sestry sv. Kríža z Podunajských Biskupíc.³⁶

Keď sa sestry trochu spamätali zo šokujúcich udalostí, život v preplnenom ústrednom dome sa začal upokojsovať. Údiv a podozrenie vzbudila lekárska prehliadka, ktorá mala za cieľ roztriediť sestry podľa zdravotného stavu.³⁷

Napriek tomu, že nasadená štátna zmocnenka Toderišková všetko sledovala a hlásila, sestry prežívali celý Advent pokojne v modlitbách a adorácii. Aj posledné Vianoce v Ladcoch boli pri všetkej skromnosti a chudobe radostné a plné dôvery a nádeje. Hneď po novom roku 9. januára 1951 nadišiel barbarský deň. Svedectvo o ňom podáva sestra Perpetua Krivošíková DKL.

Zlovestné náznaky sa už javili v predvečer. Ráno o piatej sme slávilí naposledy sv. omšu v našej drahej kaplnke, úpenlivo prosiac o silu. Už v noci bolo počuť prichádzajúce autobusy, sanitky, autá... A z okien bolo vidno obkľučovanie objektov milicistami. Mohlo ich byť okolo sto. Celý priebeh dňa bol veľmi dramatický, azda horší než bombardovanie cez vojnu, ktoré sme tiež prežili. Je to ťažké opísať!

Mladé sestry vopred pozamykali všetky brány a boli pripravené brániť holými rukami hlavne choré, staré a pripútané na lôžko. Vraj nech to súdruhovia aspoň nemajú ľahké. Po sv. omši nastal buchot, násilné vylamovanie dvier. Na poschodie sa dostali po rebríkoch, a potom cez rozbité okná do kaplnky a do nemocničky. Začal sa nerovný boj. Bože odpusť im, lebo nevedia, čo činia... Mladé sestry sa chytili za ruky, utvorili pev-

³⁶ JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996, s. 38.

³⁷ Tamtiež s. 39.

nú reťaz, ktorú muži násilne trhali. Choré sestry vynášali na nosidlách do sanitiek. Keď prekvapení robotníci z Dubnice, ktorí mali pomáhať pri nakladaní batožiny a nábytku, videli, o čo ide, boli zarazení. Ved' im povedali, že idú likvidovať darebákov - protištátne živly. Sami sme ich museli prosiť, aby nám predsa pomohli nosiť batožinu. Pri tejto trme-vrme sa aj veľa vecí stratilo. To je však vedľajšie. Náš ťažko vybudovaný a účelne zariadený inštitút, budovy, park, tlačiareň, záhrady zostali spustnuté, vydrancované, vlastnené.³⁸

Autobusmi postupne odvážali sestry podľa vopred pripravených zoznamov viacerými smermi. Stopäťdesiat sestier vrátane chorých a starých odviezli do kláštora v Pruskom pri Trenčíne a ďalšie menšie skupiny deportovali do Beckova, na Bôrik pri Nitrianskom Pravne, do Beluškých Slatín. Najťažší úder tohto dňa bolo uväznenie sestry Vincencie Olšovskej, provinciálnej predstavenej a ďalších predstavených.³⁹

V sústred'ovacom kláštore v Pruskom boli hneď od začiatku časté pohreby. V krátkom čase zomrelo sedem vincentiek. Spolu tu bolo sústredených až 270 rehoľníc z 12 rádov. Veľmi ťažko sa našlo miesto pre všetky vincentky z Ladiec. Mladším sa ušla iba maštaľ. Dňa 28. novembra 1951 vojaci obsadili kláštor, robila sa veľká razia. Príčinu sa nik nedozvedel. Dňa 25. januára 1952 došlo k ďalšiemu premiestňovaniu. Nakoniec 23. mája 1952 z Pruského odviezli jednu skupinu vincentiek do Beckova, inú do Kostolnej pri Trenčíne a ďalšiu do Čížu.⁴⁰

Ženské rehoľné komunity komunistický režim vraj nelikvidoval, len ich „premiestňoval“, aby sa mohli lepšie venovať svojmu pôvodnému poslaniu. V tom prípade nebolo právne možné zhabať im osobné veci, peniaze a aspoň časť zariadenia s ohľadom na materiálne vybavenie centralizačného kláštora. Nehnutel'ný majetok, hospodárske zvieratá a zariadenie, domy a polia formálne zostali vo vlastníctve rehoľných sestier či ich inštitútu, no už v roku 1950 bolo evidentné, že komunistický režim mieni s týmto majetkom nakladať ako s vlastným. Preto sa o tomto majetku rozhodovalo už v čase prípravy politického plánu Akcie R. Majetok, ktorý zanechali rehoľníčky vo „vyprázdnených kláštoroch“, mali spísať ustanovení inštruktori SLOVÚC a krajskí tajomníci v dňoch

³⁸ Sestra Gema Mária Danišová, DKL dopĺňa: „Deň predtým dali robotníkom peniaze a dostatočne ich opili, aby boli „schopní“ zrealizovať deportáciu sestier z kláštora. Chorých a nevládných sestier, ktoré ležali v ich nemocnici, bolo asi desať. Ladčania sa na túto násilnú deportáciu zďaleka dívali. Poslednú sv. omšu pravdepodobne slúžil páter Belan.“ AA: Rozhovor so sestrou Gemou Máriou Danišovou DKL dňa 12.3.2008 v Beluškých Slatinách - *rukopisné poznámky*.

³⁹ JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“*, Žalm 75, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996, s. 41.

⁴⁰ Tamtiež s. 42.

4.-10. septembra 1950.

Súpis všetkého majetku vykonala zmocnenkyňa SLOVÚC s pomocou dvojčlennej komisie, ktorú tvorili príslušný okresný národný výbor (jeden člen ONV, jeden MNV), v obvode ktorého bol likvidovaný kláštor. Smernice boli naoko prísne, ale to len pre zachovanie legálnosti celej akcie. Keď rehoľníčky z kláštora vyviezli, všetky miestnosti až na tú, kde si zmocnenkyňa zriadila kanceláriu, zapečatili. Keď určená komisia začala so súpisom majetku, miestnosti odpečatili a po skončení súpisu ich mali znova zapečatiť. Všetko sa spísalo do tzv. súpisových, už vopred vytlačených formulárov. Výsledok súpisu podpísali všetci zúčastnení. Komisia mala spísať všetko, čo patrilo k prípadnému hospodárstvu, vrátane krmovín a inventára.⁴¹

Majetok na základe súpisového elaborátu prevzal štátny majetok, alebo jednotné roľnícke družstvo. Komisári boli povinní spísať aj zariadenie kláštorných kaplniek. Do súpisu nemali zahrnúť osobný majetok rehoľníčok, ktorý si mohli vziať so sebou do sústredovacích kláštorov. Nezapísali sa zásoby potravín všetkých druhov, kuchynské zariadenie a náčinie, zásoby látok na rehoľné oblečenie, ktoré si rehoľníčky tiež mohli vziať so sebou.

Neuvádza sa, čo sa stalo s potravinami a iným majetkom, ktorý zostal v kuchyni, komorách a v iných miestnostiach, ktoré slúžili na uskladnenie potravín. Časť potravín skonzumovali členovia likvidačnej skupiny, časť inventára komisia a časť, najmä v kláštoroch s väčším počtom rehoľníčok, si ktosi (?) privlastnil. V inštrukcii pre súpis majetku sa na členov komisie apeluje: „*Uvedomte si, že ste osobne zodpovední za vykonanie všetkých opatrení hospodárskeho rázu a že každý priestupok alebo zneužitie funkcie k vlastnému obohateniu by reakcia využila proti nám. Preto dôrazne upozorňujeme, že sa ostro zakročí proti každému priestupku alebo nedbalosti. Spoliehame sa, že budete považovať svoju úlohu za prejav veľkej dôvery, a že sa vynasnažíte splniť ju čestne zo všetkých síl.*“⁴²

Po násilnom odvezení vincentiek z Ladiec sa našli niektorí obyvatelia, ktorí im do neďalekého sústredovacieho kláštora v Pruskom, bez nároku na odmenu, priviezli potrebné veci z kláštora. Naopak, boli aj takí, ktorí sa obohatili. Nebolo ničím výnimočným vidieť z kláštora odvliekať na kárah nábytok, koberce, kuchynský riad, atď.⁴³

⁴¹ DUBOVSKÝ, J. M.: *Akcia rehoľníčky*, Matica slovenská 2001, s. 97.

⁴² Tamtiež s. 98.

⁴³ AA: Rozhovor s Anastáziou Kukuliašovou v Ladcoch dňa 26.2. 2008 - *rukopisné poznámky*.

5 Významné osobnosti

S Ústredným domom v Ladcoch sú spojené aj významné osobnosti, ktoré stáli na čele samostatnej Česko-slovenskej provincie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky a veľkou mierou sa pričínili o jej vznik a rozvoj. V prvom rade to boli prví predstavení: páter Jozef Danielik, ktorý bol prvým riaditeľom a spolu so sestrou Agnelou Gizelou Patzeltovou sa zaslúžili o vznik provincie. Po smrti sestry Agnely sa jej nástupkyňou stala sestra Bernardína Františka Soldánová. V roku 1938 sa na krátky čas stal riaditeľom páter František Kuchař.¹

K životu vincentiek na Slovensku patrí neodmysliteľná postava direktora, pátra Jána Hutyru a provinciálnej predstavenej sestry Vincencie Valérie Olšovskej. Títo predstavení viedli s veľkým nasadením síl, ale aj s nádejou veľkú rodinu sestier v časoch rozkvetu, ale aj v ťažkom období, keď sa príslušnosť k akejkoľvek reholi chápala ako vlastizrada a spojenie s Vatikánom ako špionáž.²

5.1 Jozef Danielik

Narodil sa v Skalici 21. marca 1881. Jeho otec bol roľníkom. Svoju synovi bol príkladom v zbožnosti a hlbokej viere. Jeho matka bola skromná a obetavá žena. U svojich rovesníkov bol obľúbeným kamarátom.³

Gymnázium navštevoval v rodnej Skalici. Tu sa preukázal ako šikovný žiak a získal si obľubu pre svoju úprimnosť, otvorenosť a veselú vynaliezavosť. Počas štyroch rokov v ňom dozrievalo presvedčenie, že sa stane rehoľným kňazom. Otec videl jeho pevné presvedčenie a sám ho zaviezol do Ostrihomu, kde ako klerik pokračoval v štúdiách. Tu spoznal jedného klerika, ktorého ako sirotu vychovali sestry sv. Vincenta de Paul v Trnave. Podnietený jeho rozprávaním začal sa viac zaujímať o mužskú vetvu spoločnosti. Napokon v ňom dozrelo rozhodnutie stať sa kňazom - lazaristom.⁴

¹ Páter František Kuchař (* 1878, † 1951) bol pôvodom Čech a pre neslovenskú národnosť nesmel z pohľadu štátnych zákonov vykonávať funkciu riaditeľa. Porov.: SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 83.

² Porov.: JUDÁK, V.: *Priatelja Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s. 204.

³ ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 68-69.

⁴ Tamtiež s. 72.

Z Ostrihomu odišiel do Grazu, kde mali lazaristi svoj seminár. Svojou jednoduchosťou a vrodenu úprimnosťou si vedel každého získať a nadchnúť pre život jednoduchého misionára.⁵ Počas štúdia v Grazi jeho matka často chorávala a veľmi zoslabla. Nedočkala sa dňa vysviacky svojho syna. Podľahla chrípke a zomrela.⁶

Pre jeho vynikajúce výsledky ho predstavení poslali do Paríža, aby tam dokončil seminársku formáciu.⁷ Na sviatok sv. Ondreja 30. novembra 1905 prijal kňazské sviätie.⁸

Misie vyplnili veľký úsek jeho života. Počas 15 rokov ich vykonal viac, ako má spraviť misionár za celý život. Jeho námaha bola korunovaná úspechom: hnevníci sa verejne zmierili, odprosovali, ukradnuté veci sa vrátili pôvodným majiteľom...⁹

Ako jednoduchý človek všetky svoje vedomosti využil pre dobro duší. Počas svojho pobytu v Budapešti vysvetľoval katechizmus a viedol konferencie pre slovenské sestry sv. Vincenta. Vyšší predstavení spoznali v ňom nevšedné schopnosti a vymenovali ho za predstaveného domu lazaristov v Piliscabe, kde bol najmladším zo všetkých rehoľníkov.

Počas vojny sa dobrovoľne prihlásil k vojsku, aby mohol byť na pomoci tým, ktorí zomierali. Odvážal ranených z bojiska do vojenských nemocníc, potešoval a zaošetroval zomierajúcich. Často celé dni pracoval a nedoprial si oddychu. Podľa možnosti každodenne slúžil sv. omšu.¹⁰

V roku 1919 unikol poprave ako väzeň za krátkej komunistickej revolúcie v Maďarsku.¹¹

Dňa 2. októbra 1922 bol vymenovaný za špirituála trnavského kňazského seminára, kde sa staral o duchovný život 54 študentov. Podľa príkladu sv. Vincenta sa usiloval vychovať dobrých a horlivých kňazov.¹²

Bolo veľmi obdivuhodné, ako sa vedel každému venovať. Popri svojich starostiach si vždy našiel čas, aby svojou prítomnosťou a povzbudivými, humornými, alebo poučnými slovami urobil iným radosť. Bol obľúbený u detí, ktorým veľmi dobre rozu-

⁵ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcéer kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcéer kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 74.

⁶ Tamtiež s. 76.

⁷ Tamtiež s. 77.

⁸ Tamtiež s. 78.

⁹ Tamtiež s. 79.

¹⁰ Tamtiež s. 82.

¹¹ SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 61.

¹² ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcéer kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcéer kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 89.

mel.¹³

Veľkú starostlivosť venoval kandidátkam. Zaujímal sa o ich život v škole a v kláštore. Usiloval sa im objasniť ťažkosti, ktoré prežívali. O všetkom vedel hovoriť, vo všetkom sa snažil poradiť. Veľmi sa staral o dobro a budúcnosť provincie. Vždy myslel na dobro iných.¹⁴

Svoju starostlivosť a pozornosť venoval tomu, aby sestry boli dobre pripravené pre svoj budúci pracovný kruh. Neraz zdôrazňoval kandidátkam, aby boli veľmi usilovné a si osvojili čo najviac vedomostí.¹⁵

Dňa 30. novembra 1938 slávil 33 rokov svojej kňazskej služby. Telesne už zoslabnutý, ale duchom stále vitálny videl za sebou výsledky svojich prác a modlitieb.¹⁶

O niekoľko dní neskôr dostal už tretíkrát porážku. Lekári bezradne stáli nad lôžkom zomierajúceho velebného otca. Dňa 7. decembra 1938 prijal sviatosť pomazania chorých.¹⁷

O dva dni neskôr sa k jeho vážnemu kritickému stavu pripojil zápal pľúc a zápal mozgových blán. Pred jedenástou hodinou 9. decembra 1938 v prítomnosti sestry vizitátorky, sestier a lazaristov ukončil svoju pozemskú púť.¹⁸

Pohrebné obrady za účasti cirkevných i svetských predstavených, množstva významných osobností, rehoľných sestier, občanov a detí viedol nitriansky diecézny biskup, Dr. Karol Kmeťko. „*Srdcom chcem ostať medzi vami!*“ Tieto slová veľmi často zdôrazňoval, keď bol so sestrami. Jeho srdce uchovali v schránke v kostole sv. Valentína vedľa sochy Božského srdca.¹⁹

5.2 Agnela Gizela Patzeltová

Narodila sa v roku 1861 v Tvrdošíne, kde prežila svoje detstvo. Jej otec bol úradníkom. Keď mala Gizela šesť rokov, zomrel. Starostlivá matka sa utiahla so svojimi tromi deťmi - jedným chlapcom a dvoma dievčatami ku svojmu bratovi, farárovi, na dedinu.

¹³ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knih tlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 90.

¹⁴ Tamtiež s. 91.

¹⁵ Tamtiež s. 93.

¹⁶ Tamtiež s. 113.

¹⁷ Tamtiež s. 116.

¹⁸ Tamtiež s. 119.

¹⁹ Tamtiež s. 120.

Veľkodušne sa staral o výchovu detí. Gizelu dali na výchovu k vincentkám do Banskej Bystrice. Tu získala prvé vedomosti. Veľkým príkladom boli pre ňu obetavé sestry. Už v rannom detstve vynikala spomedzi ostatných detí poslušnosťou a veľkou úctou k predstaveným.²⁰

Po úspešnom skončení ľudovej školy sa rozhodla vstúpiť do Spoločnosti dcér kresťanskej lásky. Predstavení ju poslali na učiteľský ústav do Budapešti, aby neskôr ako sestra učiteľka vychovávala deti. V roku 1878 skončila svoje štúdium. Predstavení ju povolali do Štajerského Hradca (dnes Graz v Rakúsku), kde po krátkom postulate v nemocnici vstúpila do seminára. Pre svoju skromnosť a poníženosť dostala pri obliečke meno Agnela.²¹

Pretože sestra Agnela vedela dobre po slovensky, predstavení ju preložili v roku 1882 do Piargu (dnes Štiavnické Bane). Ako učiteľka a vychovávateľka sa musela zaujímať o domáci život rodín, ktorých deti učila a tak sa stala pomocníčkou, duchovnou matkou, poradkyňou a učiteľkou. Zvlášť svojou pokorou a trpezlivosťou si získala nielen deti, ale aj rodičov. Neskôr odišla do Humenného.

Bola ženou múdrou, obetavou, jednoduchou. Mala zvlášť pedagogické nadanie. Príkladne sa starala o zverené žiačky. S láskou sa venovala chudobným deťom, u ktorých keď vybadala nadanie, vždy sa snažila nejakým spôsobom zaistiť ďalšie vzdelanie.

V roku 1904 bol ústav v Humennom rozpustený a sestry sa dostali do Štajerskeho Hradca (Graz).²² Sestra Agnela sa najskôr dostala do Oponíc, neskôr do Rumunsku, kde počas vojny založila a viedla útulok pre deti. Po roku 1918 sa dostala do Trenčína. Tu prevzala správu rozsiahleho ústavu. Sestry vincentky tu pôsobili v škole aj v nemocnici.²³

V roku 1921 bola vymenovaná predstavenými v Paríži za provinciálnu asistentku maďarskej sestry vizitátorky do Ústredného domu v Budapešti. V tomto úrade pôsobila päť mesiacov.²⁴

Po vzniku samostatnej Česko-slovenskej republiky bolo potrebné, aby vznikla samostatná provincia pre Slovensko a Česko. Za prvých predstavených samostatnej provincie boli vymenovaní páter Jozef Danielik spolu so sestrou Agnelou Gizelou Patzeltovou.²⁵

²⁰ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knihtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 38.

²¹ Tamtiež s. 39.

²² Tamtiež s. 43.

²³ Tamtiež s. 47.

²⁴ Tamtiež s. 49.

²⁵ Tamtiež s. 50.

Svoje poslanie plnila s veľkou zodpovednosťou, no sama cítila, že jej ubúda telesných síl. Pri jednej príležitosti sama povedala spolusestre, že svoje poslanie nebude dlho vykonávať. S veľkou starosťou hľadala pre nový ústredný dom miesto. Veľkou pomocou jej v tom bola asistentka sestra Bernardína Soldánová. Časté cestovanie a starosti boli príčinou jej zhoršujúceho sa zdravotného stavu.²⁶

Dňa 20. mája 1923 po prijatí sviatosti zmierenia, v kruhu svojich najbližších poslednýkrát vydýchla. Na pohrebe sa zúčastnilo veľa kňazov, rehoľníkov, významných osobností, ale aj veľký zástup chudobných, o ktorých sa s láskou starala.²⁷

5.3 Bernardína Františka Soldánová

Narodila sa dňa 17. októbra 1864 v Brezine na Morave. Hneď na druhý deň bola pokrstená v kostole sv. Jána Krstiteľa v Drahanoch. Jej rodičia boli v celej dedine vážení, poprední a zbožní ľudia. Otec bol starostom obce.²⁸

Už od ranného detstva poznala veľa modlitieb. Veľkú zásluhu mala na tom aj jej teta, ktorá patrila k františkánskemu tretiemu rádu. Františka bola nadanou žiačkou a veľmi rada pomáhala slabým spolužiakom v učení.²⁹

V osemnástich rokoch sa po dlhom uvažovaní rozhodla vstúpiť do Spoločnosti dcér kresťanskej lásky. Keď oznámila svoje rozhodnutie rodičom, jej otec súhlasil, ale jej matka prijala dcérine rozhodnutie s nevôľou a prejavila to tým, že Františku nikdy ako rehoľnú sestru nenavštívila.³⁰

Bola obdarená radosťou, veselosťou, veľmi rada pomáhala všade tam, kde bolo treba. Prvé mesiace prežila v Boskoviciach, odkiaľ začiatkom apríla 1885 prišla do seminára v Štajerskom Hradci (dnes Graz v Rakúsku). Aj tu sa prejavila ako múdra, obetavá, svedomitá a všetkými obľúbená sestra.³¹

Dňa 24. októbra 1885 prijala rehoľné rúcho a následne odišla do nemocnice sv. Štefana v Budapešti. Bola obľúbenou u pacientov, o ktorých sa obetavo a s láskou starala, lekári si ju vážili pre jej svedomitú prácu, a spolusestry pre jej veselú povahu. Z nemoc-

²⁶ Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Knihtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 60.

²⁷ Tamtiež s. 63.

²⁸ Tamtiež s. 125.

²⁹ Tamtiež s. 127.

³⁰ Tamtiež s. 129.

³¹ Tamtiež s. 131.

nice sv. Štefana odišla do nemocnice sv. Rócha a neskôr do nemocnice sv. Margity v Budapešti.³²

Neskôr ju predstavení poslali do nemocnice v Nitre, kde pôsobila až do vzniku samostatnej Česko-slovenskej provincie v roku 1922, kedy sa stala provinciálnou asistentkou. Keď v máji 1923 zomrela sestra vizitátorka Agnela Paczeltová, stala sa jej nástupkyňou. Sestry, ktoré ju osobne poznali, mali v nej dobrú a starostlivú matku.³³

Mala v úcte Pannu Máriu. V parku dala zhotoviť lurdkú jaskyňu, práve pre zdôraznenie úcty k Panne Márii, zvlášť na mariánske sviatky, ktoré vždy sama viedla.³⁴

Korunou je cností bola láska. Bola to predovšetkým láska k Bohu, ktorú potom rozdávala chudobným, chorým, deťom a spolusestrám. Keď prechádzala ulicami Ladiec, celý huf strapatých a bosých detí utekal za sestrou Bernardínou. Nepoznala rozdiel medzi ľuďmi. Každému sa snažila pomôcť, poradiť, potešiť.³⁵

Zvlášť sa zaslúžila o rozvoj Česko-slovenskej provincie vincentiek. Bola horlivou spolupracovníčkou pátra Jozefa Danielika, s ktorým boli niekoľko rokov predstavení sestier. Dňa 21. januára 1938 vážne ochorela a jej zdravotný stav sa postupne zhoršoval. O dva roky neskôr 12. januára 1940 zomrela.

Veľkú úctu zosnulej sestre vizitátorky prejavili obyvatelia Ladiec. So zbožnou úctou niesli hasiči jej telesné pozostatky na cintorín, kde je pochovaná.³⁶

5.4 Ján Hutyrá

Ján Hutyrá sa narodil 1.12.1912 v Jablonove, okres Levoča, v roľníckej rodine, ako najstarší z troch detí. Jeho otec Pavel Hutyrá (1890 - 1968) pochádzal z Jablonova a matka Katarína Hutyrá (1892 - 1971), rodená Čamerová, pochádzala z Baldoviec.³⁷

Jeho rodičia a súrodenci mali vždy odvahu trpieť s ním v každej situácii. Počas vyšetrovania, keď bol Hutyrá väznený, viac ráz predvolali aj rodičov, aby presvedčili syna. Apelovali na ich starobu a sľubovali, že syn by mohol dostať dobrú faru, kde by mohli dožiť pokojnú starobu. Rodičia, najmä otec, dôrazne odpovedali: „Nie!“ aj

³² Porov.: ASDKL: *Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky*, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944, s. 134.

³³ Tamtiež s. 135.

³⁴ Tamtiež s. 138.

³⁵ Tamtiež s. 141.

³⁶ Tamtiež s. 147.

³⁷ SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999, s. 49.

za cenu toho, že by ich boli väznili.

U Janka sa už od malička začali prejavovať črty duchovného povolania, a preto po zrelej úvahe vstúpil do kňazského seminára v Spišskej Kapitule. Tu ako bohoslovec ochorel na pľúca a dostal sa do nemocnice v Levoči, kde pracovali ako ošetrovatel'ky sestry sv. Vincenta. Ich obetavosť a láska, ktorú rozdávali, ho natoľko zaujali, že nastal podstatný obrat v jeho živote. Sám o tom 15. októbra 1933 spišskému biskupovi Jánovi Vojtaššákovi napísal list.³⁸

V štúdiu teológie pokračuje v Grazi. Za kňaza bol vysvätený 19. júla 1936 v Bratislave. Prvé miesto po kňazskej vysviacke bola práca medzi vysokoškolákmi v študentskom internáte Svoradov v Bratislave. V tom čase tam bolo okolo 700 študentov. Jeho zásluhou sa z nich stávali apoštoli tých najchudobnejších a najopustenejších. Vychoval celý rad vysokoškolských osobností, ktoré sa stali pevnou oporou v živote katolíckej Cirkvi po celé desaťročia. Tu intenzívne spolupracoval so zakladateľom tohto diela, riaditeľom Eugenom Filkornom.³⁹

Dňa 10. júla 1942 bol vymenovaný za direktora Československej provincie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky. Aj v tejto zodpovednej službe si však ponechal duchovnú

³⁸ Znenie listu: „Som poslucháčom na III. ročníku tunajšej Vysokej školy bohosloveckej. Prijatím tonzúry v októbri minulého roku bol som inkardinovaný do tunajšej diecézy. Z prevel'kého však milosrdenstva Božieho dostalo sa mi povolania k rehoľnému stavu. Preto čo najúctivejšie prosím Vašu Excelenciu o láskavé otcovské prepustenie z diecézy. Ako doklad a podporu svojej prosby uvádzam nasledujúce: V polovici minulého školského roku, keď v duševnom živote a ohľadom svojho kňazského povolania stál som už temer na kraji priepasti, navštívil ma Pán vo svojej nevyspytateľnej prozreteľnosti krížom telesnej choroby. Jeho divným riadením som sa dostal na liečenie do levočskej krajinskej nemocnice, pod opateru milosrdných sestier sv. Vincenta. Tu ma našla milosť Božia, takže po mesiaci vrátil som sa nie tak na tele, ako na duši úplne zdravý, so silným predsavzatím byť čo najhodnejším sluhom Pánovým ako svetský kňaz. Netajím, že to bol i silný obdiv nad heroizmom, aký môže dodať i krehkému stvoreniu úplná odovzdanosť Bohu a jeho službe v reholi, aký obdiv som so sebou doniesol. Vnútorným hlasom, citom povďačnosti a lásky voči Kristovi hnaný k skutkom kajúcnosti, duchom sv. Vincenta vždy citeľnejšie ovievaný, poznával som pomaly, že seminársky život nie je tou ozajstnou pôdou pre moje snahy k úplnému odovzdaniu sa Pánovi... Aby som tomuto hlasu vyhovel, obetoval som i tohtoročné duchovné cvičenia na úmysel získania si istoty a jasnosti v tejto veci. Počas milostiplných exercičných dní som sa dôkladne preskúmal a nakoniec som uvážil, že sa stanem s pomocou Božou rehoľníkom. Túto záležitosť som zveril vdp. exercitátorovi, ktorý ma v mojom rozhodnutí utvrdil. Čo najrozhodnejšie sa osvedčujem proti tomu, že by ma niekto bol snád' slovom alebo skutkom nútil k tomuto kroku. V synovskej oddanosti a povďačnosti voči Vašej Excelencii za mnohé doteraz mi preukázané dobrodenia cítim, že nie som tým najpovďačnejším, ale sledujúc vyšší cieľ, prosím o láskavé ospravedlnenie a sľubujem, že iným spôsobom sa chcem preukázať povďačným. Hoci zo svojej strany cítim istotu o svojom rehoľnom povolaní, v duchu Kristovej poslušnosti však skladám posledné rozhodnutie k nohám Vašej Excelencie.“ Porov.: JUDÁK, V.: *Priatel'ia Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s. 212-213.

³⁹ Eugen Filkorn (* 10.11.1881 Nitrianske Pravno, † 5.1.1974 Nitra) Na jeho podnet vznikol 28.7.1922 v Bratislave Spolok Kolégia sv. Svorada, ktorý sa staral o ubytovanie a výchovu študentov. Založil vysokoškolský internát Svoradov, kde až do roku 1938 pôsobil ako jeho správca a duchovný predsavtený. Porov.: PAŠTEKA, J. a kolektív: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, Lúč, Bratislava 2000, s. 339.

správu v Svoradove, ktorá mu osobitne prirástla k srdcu.⁴⁰

V Ladcoch a blízkych Belušských Slatinách viedol, ešte plný energie a zápalu, mnohé exercičné kurzy pre rôzne kategórie veriacich a zakladal Katolícku akciu mužov, žien a dievčat. Horlivou apoštolskou činnosťou vytváral rodinného ducha v celej obci.

Za druhej svetovej vojny, keď v januári 1945 hrozilo vypálenie obce za neuvážiteľný prejav „*hrdinstva*“ partizánov, ktorí zabili na nedeľnej vychádzke dvoch neozbrojených nemeckých vojakov, vyjednával s nemeckým veliteľom, aby obec zachránil. Keď mali odstreliť na výstrahu dvadsať mužov, urobil všetko preto, aby ich zachránil. Ponúkol za nich svoj život; k tomuto veľkodušnému daru sa pridalo aj tridsať sestier a riaditeľ školy. Nemci však túto obeť neprijali a omilostili len jedného staršieho občana. Ján Hutýra poslúžil odsúdeným poslednou útechou, a tak ich pripravil na večnosť. Pozostalým rodinám poskytol všestrannú pomoc.⁴¹

Začiatkom roku 1951 bol otec Hutýra „*nezvestný*“. Zmizol aj z Belušských Slatín, kde bol sústredený. Všeobecná mienka bola, že ušiel za hranice, podobne ako jeho priateľ a spolubrat Augustín Mikula. Skutočne mal takú ponuku aj možnosť, ale nevyužil ju, lebo vedel, že jeho prítomnosť je pre sestry veľmi potrebná. Celých sedem rokov vedel viesť, cez spoľahlivých ľudí, „*svoje sestričky*“. Aj jeho zásluhou si rehoľná spoločnosť zachovala identitu aj za najťažších čias: nedali si rozbiť komunitný život, chránili si rehoľné rúcho, nepodpísali nijaké „*mierové*“ komunistické manifesty, odopreli ísť k voľbám, ktoré boli často len fraškou.

Lazarista Ján Hutýra bol dva razy odsúdený: prvý raz v roku 1948 po návrate z Ríma, kde sa zúčastnil na svätorečení sv. Kataríny Labouré, druhý raz v roku 1958 - na desať rokov. Pobyty vo väzniciach znášal hrdinsky. On sám o nich nerozprával. Jeho príbuzní však pri niekoľkých stretnutiach s ním videli, že sa snaží usmievať, ale bol to úsmev cez slzy. Po návrate z väzenia priznal, že spôsob trestu často spočíval v tom, že mu nedovolili spať. Inokedy mu prerušovali spánok silným svetlom a búchaním. Po prepustení z väzenia až do smrti preto nemohol spávať. Nepomáhali nijaké lieky. Aj počas pobytu v ťažkých žalárnych podmienkach si zachoval milujúce srdce ku všetkým, bez ohľadu na náboženské vyznanie.⁴²

Aj napriek utrpeniu, ktoré prežil, a chorobám, mal zmysel pre zdravý humor. Najväčšia radosť bola pre neho a pre sestry, keď mohol k nim zavítať neočakávane. Vytváral

⁴⁰ JUDÁK, V.: *Priatel'ia Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s. 214.

⁴¹ Tamtiež s. 215.

⁴² Tamtiež s. 216.

radostnú rodinnú pohodu.

Príchod Jána Hutýru z väzenia v roku 1965 bol pokračovaním predchádzajúcej činnosti pre Spoločnosť dcér kresťanskej lásky, ktoré inštruoval a povzbudzoval aj z väzenia. V čase uvoľnenia politického tlaku na Cirkev sa na jeho podnet založilo na Mendrike v Čechách exercičné stredisko pre sestry, kde sám často viedol jednotlivé kurzy.

V duchu sv. Vincenta veľmi často zdôrazňoval vernosť službe chudobným. Niekedy prekvapil sestry aj cez nočnú službu v ústavoch, aby zistil, či sa nezaoberajú niečím iným a nestrácajú čas, ktorý majú využiť službe chorým. Často zdôrazňoval slová sv. Vincenta: „*Nečakajme, aby chudobní a chorí prichádzali za nami. My ich máme vyhl'adávať. Služba chudobným je pre nás aj dnes prvoradá a záväzná. Keď ju zanedbáme, zapríčiníme zánik Spoločnosti.*“⁴³

Pozemské poslanie kňaza-lazaristu sa skončilo v pondelok 20. februára 1978.

5.5 Vincencia Valéria Olšovská

Sestra Vincencia Valéria Olšovská pochádzala zo záhorskej dediny Plavecký Svätý Peter. Narodila sa 24. decembra 1882. Otec bol mlynárom. Najstarší brat Ján prevzal po otcovi živnosť, druhý vstúpil do kláštora františkánov, kde bol istý čas gvardiánom, známy ako páter Mansvet. Mladšia sestra Terézia vstúpila do kláštora Notre Dame v Bratislave, kde bola určitý čas predstavenou. Bola takisto väznená.

Prvé znaky povolania možno u Valérie vidieť v meštianskej škole v Malackách, ktorú viedli sestry vincentky. Sama sa stala učiteľkou a jej prvé miesto bolo Humenné na východnom Slovensku, kam prichádza už ako sestra Vincencia.

Ešte pred prvou svetovou vojnou sa dostala do Budapešti. Aj tu pôsobila ako učiteľka. Krátko po vojne tam prežila krátke obdobie Maďarskej republiky, ktorej duch bol namierený proti Cirkvi. Boli väznení mnohí kňazi, rehoľné sestry, zatvárali cirkevné školy. Rehoľné sestry mohli vyučovať na školách, ale v civile.

Sestra Vincencia sa tu oboznámila s požehnaným účinkovaním mariánskych družín. Všade, kde neskoršie pôsobila, s veľkou horlivosťou zakladala takéto družiny.

V úrade vizitátorky (hlavnej predstavenej česko-slovenskej provincie) od r. 1935 do smrti ostala v pamäti sestier ako duša krásna, vznešená, povahou láskavá, múdra, ale i dôsledná, pokorná a verná charizme sv. Vincenta.⁴⁴

⁴³ JUDÁK, V.: *Priatel'ia Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s.217.

⁴⁴ Tamtiež s. 205.

Bola otvorená Bohu a jeho úmyslom, horlivo a všestranne sa starala o dobro zverených sestier. Jej oporou bola vytrvalá modlitba, tak osobná, ako aj spoločná. V reči bola rozvážna a diskrétna. Svoje názory nikomu nevnucovala, každého rešpektovala. Pri vážnych problémoch rozhodovala až po sústredenej modlitbe. Bola veľmi nenáročná, spokojná a vyrovnaná v každej životnej situácii. Veľmi si vážila úprimnosť a otvorenosť spolusestier. Napomínala vždy jednoducho, hoci prísne, ale s materskou láskou. Sestrám často zdôrazňovala pravidlá slušnosti a spoločenského správania na úrovni zasvätenej osoby a sama im bola príkladom.

Rokom 1948 vznikla nová situácia aj vo vzťahu štátu k Cirkvi, na ktorú štát hľadel ako na nebezpečenstvo nového ľudovodemokratického štátu.⁴⁵

Dňa 9. januára 1951 boli sestry vincentky z Ústredného domu v Ladcoch odvezené a v tento deň bola sestra Vincencia spolu s niekoľkými ďalšími sestrami uväznená.⁴⁶

Proces Olšovská a spol. sa začínal ako všetky podobné procesy tohto obdobia. Obvinenie bolo zvyčajne rovnaké: špionáž a „rozvracanie republiky“. Sestra Vincencia Valéria Olšovská bola odsúdená na osem rokov. Spolu boli sestry vincentky odsúdené na 173 rokov, vo väzení skutočne strávili 126 rokov.⁴⁷

Po nezvyčajnom prepustení 20. novembra 1955, keď ju dozorca akoby „zabudol“ na nemocničnej chodbe v Košiciach, ju sestry priviezli v zhoršenom zdravotnom stave do domu dôchodcov v Brne, kde bola pridelená skupina devätnástich sestier. Jej zdravotný stav bol veľmi narušený. To bola príčina jej neočakávaného prepustenia.

Činnosť sestry Vincencie spočívala predovšetkým vo vrúcnych modlitbách a vydávaní žiarivého svedectva zasväteného života. Z jej konania čerpala komunita, v ktorej žila, ale aj všetci, čo ju navštívili. Pri návštevách vedela každého povzbudiť, potešiť.⁴⁸

Majstrovsky vedela odpútať pozornosť od seba, zaujímala sa o návštevníka, jeho potreby, prípadne o jeho zdravotný stav. Veľmi ju trápilo, že nemohla navštíviť nové komunity sestier v Čechách a na Morave, ktoré vznikli počas jej väznenia. Niektoré sestry z týchto domov sa prišli osobne poradiť, ako riešiť problémy. Zaužívalo sa doručovať osobne listy zo sesterských domov, pretože pošta bola kontrolovaná.

Spoločnosť sv. Vincenta - ako aj všetky podobné - bola počas bývalého režimu zne-
možňovaná a odsúdená na likvidáciu. Ale aj vtedy boli povolania k zasvätenému životu.

⁴⁵ JUDÁK, V.: *Priatelja Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s. 206.

⁴⁶ Porov.: JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“*, Žalm 75, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996, s. 41.

⁴⁷ Tamtiež s. 207.

⁴⁸ Tamtiež s. 208.

V tejto „*podzemnej cirkvi*“ sestra vizitátorka prijímala kandidátky, mala prehľad o seminári (noviciáte) prijatých sestier. V dome mali uložené rúcho Spoločnosti, ktoré si počas pobytu obliekali. Všetko bolo prísne tajné. Do ústavu často chodievali kontroly Štátnej bezpečnosti a aj medzi pracovníkmi domova mali svojich spolupracovníkov.⁴⁹

Keď sa sestra vizitátorka Olšovská vrátila z väzenia, usilovala sa nadviazať kontakt s generálnymi predstavenými a žiadala o schválenie tajne prijatých sestier do Spoločnosti dcér kresťanskej lásky. Roku 1968 generálna predstavená vyjadrila plné pochopenie a súhlas. Vtedy bolo na Slovensku potajomky prijatých do služby asi 60 sestier v civile, ktoré žili v osemnástich sesterských komunitách. Približne polovica z nich v čase „*Pražskej jari*“ prijala rúcho Spoločnosti.

Podozrievanie a vyšetrowanie zo strany Štátnej bezpečnosti voči provinciálnej predstavenej sa prejavilo aj krátko pred jej smrťou. V rokoch 1958-59, keď bol riaditeľ Ján Hutýra vyšetrowaný, figurovala aj ona na zozname nových súdnych procesov, ktoré prebiehali v Prahe a Brne so skupinou pätnástich členov rodiny sv. Vincenta.

Dňa 27. júla 1959 sa podrobila operácii vo Fakultnej nemocnici v Brne. Jej zdravotný stav bol vážny. Histologický nález potvrdil rakovinu žalúdka s pokročilými metastázami. Lekári upozornili, že sa blíži jej koniec. Po prepustení z nemocnice boli spolusestry svedkami nevšednej umrtnosti, trpezlivosti a odovzdanosti do Božej vôle. Na úsvite sviatku Všetkých svätých 1. novembra 1959 zomrela.

Miesto jej posledného odpočinku je na ústrednom cintoríne v Brne, kde bol neškôr, vo februári 1978, pochovaný aj spolupracovník, páter Ján Hutýra. Bolo to viac ako symbolické, veď ich životné cesty boli v mnohom podobné.⁵⁰

⁴⁹ Spôsob prijímania nových kandidátok bol u vincentiek jedinečný a dnes už takmer neveriteľný. V niektorých ústavoch, najmä v nemocniciach, hneď od roku 1950 ostávali a hlásili sa ďalšie mladé dievčatá do Spoločnosti, napriek ťažkým okolnostiam. Po likvidácii Ústredného domu v Ladcoch a po zákaze prijímať nové členky do rehoľných spoločenstiev, mal nastať koniec formácie. Kým boli v nemocničnej službe, nebolo to také ťažké i napriek zákazu pokračovať, pretože kandidátky, postulantky odhodlane trvali na svojom rozhodnutí a pracovali s nimi na oddelení. Keďže sa osvedčili, Spoločnosť nemohla odoprieť ich žiadosti, nemala na to právo. Tieto mladé dievčatá aj po odsune sestier z nemocníc neprestávali dosvedčovať svoju vernosť, a to za veľmi ťažkých okolností a rizikových podmienok. Dochádzali potom za sestrami aj do Čiech, kde bola potrebná takisto veľká opatrnosť. (Každá návšteva sa policajne hlásila tak v charitách, ako aj v iných ústavoch.) Formácia pokračovala katakombovým spôsobom - individuálne, s iniciatívou a pod vedením riaditeľa, otca Hutýru (z podzemia), a so zodpovednosťou sestry Olívie Porubskej, direktorky, ako aj s pomocou ďalších poverených sestier. Dĺžka jednotlivých etáp bola podľa okolností a individuálnych možností zaiste dva až tri razy dlhšia ako za normálnych podmienok. Porov.: JUDÁK, V.: *Priatelja Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s. 209.

⁵⁰ JUDÁK, V.: *Priatelja Boží*, Lúč, Bratislava 1995, s. 211.

Záver

Z pohľadu dejín štvrt' storočie je len nepatrným obdobím, ale i napriek tejto „nepatrnosti“ je to čas, ktorý stojí za povšimnutie. Touto prácou som sa snažil priblížiť obdobie rokov 1924 - 1951, počas ktorých v Ladoch pôsobili sestry Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul. Po preštudovaní materiálov a literatúry môžem skonštatovať, že to bolo obdobie na jednej strane plné neistoty, problémov a ťažkostí, ale na druhej strane plné radosti a úspechov.

Je zaujímavé sledovať, aký vplyv na vývoj Provincie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta mala politická situácia. Tá bola jednou z hlavných príčin prečo vôbec došlo k oddeleniu od maďarskej provincie, a znova to bola politická situácia, ktorá stála na konci pôsobenia sestier v Ladoch. Na konci prvej svetovej vojny vznik provincie, a o niekoľko rokov po skončení druhej svetovej vojny, v roku 1951, dramatický koniec.

Počas dvadsiatichsiedmich rokov sú Ladce miestom odkiaľ sa riadi celá provincia. Ladce sa stali srdcom, kam prichádzali nové nasledovníčky sv. Lujzy a odkiaľ na všetky strany odchádzali sestry sv. Vincenta. Obyvatelia Ladiec nezostali na okraji. Už pri myšlienke kúpy kláštora upozornili na nejasné majetkové záležitosti. Sestrám podľa vlastných možností pomáhali a keď prišlo počas druhej svetovej vojny k „ladeckej tragédii“ našli v kláštore u predstavených a sestier oporu. Veľkým prínosom bola Mariánska družina, v ktorej sa pod vedením sestier stretali deti a mládež a aj po polstoročí pamätníci s radosťou spomínajú na toto spoločenstvo.

Zvlášť bolestivé je obdobie komunizmu. Táto ideológia stojí za mnohými tragédiami, ktorých dôsledky sa prejavujú až do súčasnosti. I napriek maximálnemu možnému úsiliu, ktoré vynaložili čelní predstavitelia komunistického režimu, sa im síce podarilo kláštory, rehoľníkov, rehoľné sestry odstrániť z verejného života, ale vnútorne sa kresťanstvo ešte väčšmi posilnilo. Počas dvetisíc rokov si Cirkev veľa vytrpela, ale vždy vyšla ako víťaz.

Do histórie vincentínskej rodiny sa veľkou mierou zapísali predstavení, ktorí stáli pri zrode samostatnej provincie, viedli ju v časoch rozkvetu a počas komunistickej vlády sa snažili byť príkladom v znášaní neprávostí. Ich charakterové vlastnosti, výchova a životné postoje boli výborným predpokladom, aby túto veľmi náročnú službu úspešne plnili.

Táto práca nemá za cieľ byť definitívnym dielom. I napriek veľkému úsiliu zostávajú nepovšimnuté mnohé miesta a udalosti, ktoré by bolo dobré podrobnejšie rozpracovať. Vznikajú nové otázky, ktoré môžu byť predmetom ďalšieho skúmania.

Na záver by som chcel vysloviť želanie, aby táto práca svojou troškou prispela k hlbšiemu poznaniu histórie, v ktorej sa Ladce veľkými písmenami zapísali do dejín slovenskej Provincie Dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul.

Pramene a literatúra

ARCHÍV SPOLOČNOSTI DCÉR KREŠŤANSKEJ LÁSKY SV. VINCENTA DE PAUL, Nitra:

Kronika Ústredného domu Dcér kresťanskej lásky, Kníhtlačiareň Dcér kresťanskej lásky, Ladce 1944.

Malý posol Ústredného domu, I. ročník, Ladce 1931.

Malý posol Ústredného domu, III. ročník, Ladce 1933.

U nás, Ladce 1942.

ARCHÍV JURAJA DACKU, Beluša:

Pamätnica Družín dietok Nepoškrnenej Panny Márie na Slovensku 1847 - 1947, Vojtech Čelko a spol., Trenčín 1948.

Pravidlá Družiny dietok Nepoškrnenej Panny Márie, V. Čelko a spol., Trenčín 1942.

Príručka pre Družinu dietok Nepoškrnenej Panny Márie, Vydala Družina Dietok Nepoškrnenej Panny Márie, Banská Bystrica 1942.

Svedectvo Anastázie Kukuliašovej - *rukopis*.

Svedectvo sestry Zenóbie Hedvigy Majerníkovkej DKL - *rukopis*.

ARCHÍV AUTORA:

Rozhovor s Anastáziou Kukuliašovou, dňa 26.2.2008 v Ladcoch - *rukopisné poznámky*.

Rozhovor so sestrou Pavlou Ľudmilou Kloknerovou DKL, dňa 12.3.2008 v Belušských Slatinách - *rukopisné poznámky*.

Publikované pramene:

DUBOVSKÝ, J.M.: *Akcia rehoľníčky*, Matica slovenská 2001.

HLINKA, A.: *Sila slabých a slabosť silných*, Spolok svätého Vojtecha Trnava, Bratislava 1990.

JUDÁK, V.: *Kristova Cirkev na ceste*, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1998.

JUDÁK, V.: *Nitrianske biskupstvo od čias Metodových*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 2006.

JUDÁK, V.: *Priatel'ia Boží*, Lúč, Bratislava 1995.

JUDÁK, V. - DANKOVÁ, S.: *Exodus „Oslavujeme Ťa, Bože...“, Žalm 75*, Kňazský seminár sv. Gorazda, Nitra 1996.

LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003.

KVASNIČKOVÁ, J.: *Rehole včera a dnes - vo svete a u nás*, USPO-Peter Smolík, Bratislava 1995.

MIKLOŠKO, F.: *Nebudete ich môcť rozvrátiť*, Bratislava 1991.

ONDRUŠ, R.: *Blízky Bohu i ľuďom*, Tatran, Bratislava 1991.

PAŠTEKA, J. a kolektív: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, Lúč, Bratislava 2000.

PEŠEK, J. - BARNOVSKÝ, M.: *Štátna moc a cirkvi na Slovensku 1948-1953*, VEDA Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1997.

RENOUARD, J. P.: *Modlime sa 15 dní so svätým Vincentom de Paul*, Pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra 2004.

SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S.: *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999.

ROMÁN, J.M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002.

ŠMÁLIK, Š.: *Veľký štyridsaťročný pôst Cirkvi na Slovensku 1948-1988*, Charis 1996.

VNUK, F.: *Akcie K a R - Zásahy komunistického režimu proti reholiam v rokoch 1950-1956*, Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava 1995.

VNUK, F.: *Katolícka cirkev v 20. storočí na Slovensku a vo svete*, Nové mesto, Bratislava 2006.

Pramene pre obrazovú prílohu:

Anastázia Kukuliašová - Pamätný list.

Archív autora.

LIPTÁK, B. a kolektív: *Ladce*, Ametyst 2003.

ROMÁN, J.M.: *Svätý Vincent de Paul - biografía*, Charis 2002.

Spoločnosť dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul v Beluškých Slatinách.

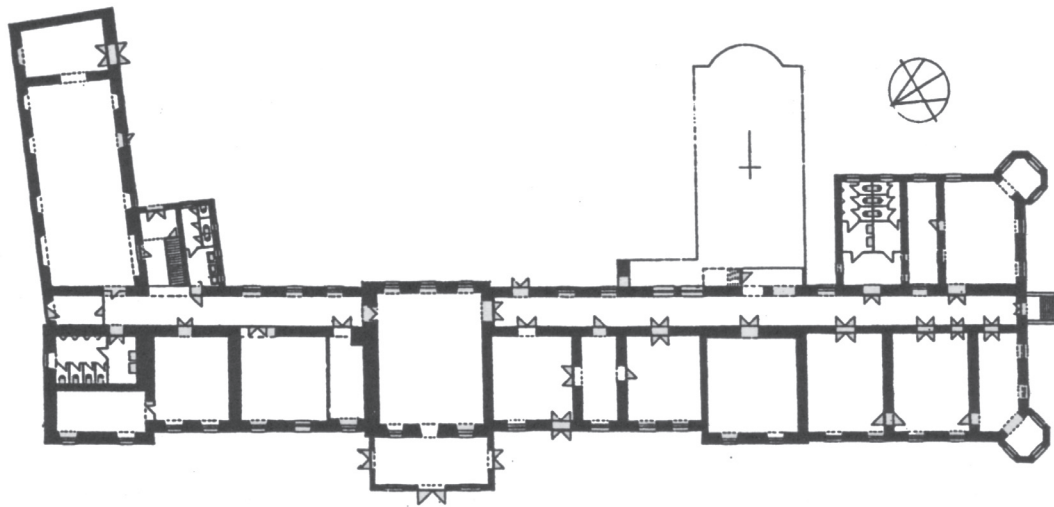
Prílohy

Sv. Vincent de Paul
(* 24. apríl 1581, † 27. september 1660)

Sv. Lujza de Marillac
(* 12. august 1591, † 15. marec 1660)

Kaštieľ - pôdorys prízemia

Kaštieľ na fotografii z r. 1888

Kostol sv. Valentína

Misijný dom postavený v r. 1927

Púť mariánskej mládeže do Dubnice nad Váhom
8. júna 1930

Pamätný list na prijatie do Mariánskej Družiny

Socha Božského Srdca Ježišovho v parku

Socha Panny Márie na nádvorí Ústredného domu

**Zoznam sestier
zomrelých v rokoch 1925 -1951
a pochovaných na cintoríne v Ladoch**

sestra/ sem. sestra	priezvisko	meno	rehoľné meno	dátum narodenia	dátum úmrtia
sestra	Benedikovich	Šolastika	Jolana	8.2.1868	3.10.1925
sestra	Trtík	Helena	Vincencia	10.5.1899	18.6.1925
sestra	Almer	Margita	Eufémia	26.6.1859	24.3.1926
sestra	Šebo	Mária	Floriana	17.3.1905	12.1.1927
sestra	Mičko	Zuzana	Samuela	24.3.1907	4.11.1927
sestra	Novotný	Anna	Františka	18.4.1893	21.4.1927
sestra	Brath	Barbora	Egídia	17.3.1906	18.6.1928
sestra	Mathes	Mária	Aranka	7.8.1865	11.3.1928
sestra	Mäsiar	Júlia		12.6.1902	29.10.1928
sem.sestra	Chmel	Júlia		31.5.1911	23.8.1929
sestra	Géci	Irena	Pulcheria	3.3.1908	28.11.1929
sestra	Kadlubík	Gizela	Lídia	21.10.1909	17.10.1929
sem.sestra	Malina	Valéria		18.10.1908	27.5.1930
sestra	Gróm	Elena	Maxima	20.7.1906	31.5.1930
sestra	Hano	Mária	Rozália	24.5.1909	15.4.1931
sestra	Mamrovič	Valberga	Thekla	24.2.1881	21.12.1931
sestra	Gabróci	Irena	Roza	13.12.1874	11.11.1932
sestra	Matiáš	Filomena	Apolonia	30.12.1902	18.12.1932
sestra	Gál	Irena	Margita	19.7.1912	2.7.1932
sestra	Pereje	Mária	Blandína	18.11.1906	29.9.1932
sestra	Filo	Mária	Veronika	26.10.1859	7.12.1932
sestra	Majerčík	Jozefa	Norberta	1.3.1907	9.3.1933
sestra	Zat'ko	Štefánia	Frida	4.8.1913	15.9.1933
sem.sestra	Piroš	Rozália		11.11.1913	3.3.1934
sestra	Kollár	Anna	Terézia	10.1874	7.11.1934
sestra	Luprich	Johanna	Mária	25.1.1870	6.9.1934
sestra	Čaniga	Angela	Natália	13.3.1909	18.1.1935
sestra	Kanálik	Anna	Sebestiana	1915*	18.4.1936
sestra	Hejtmanek	Anna	Emericia	14.3.1893	26.12.1937
sestra	Ligač	Elena	Kasiana	5.6.1913	6.7.1937
sestra	Galik	Eva	Hermina	23.12.1911	18.12.1937
sestra	Machal	Jozefa	Genovefa	1913*	2.4.1937
sestra	Kisely	Mária	Bernardína	17.2.1866	6.6.1938
sestra	Lazar	Julia	Emma	13.4.1867	14.6.1938
sestra	Čaplár	Apolonia	Emerika	9.2.1868	27.4.1938

sestra/ sem. sestra	priezvisko	meno	rehoľné meno	dátum narodenia	dátum úmrtia
sestra	Rošker	Veronika	Teodoria	10.12.1873	12.4.1939
<i>vizítorka</i>	<i>Soldánová</i>	<i>Františka</i>	<i>Bernardína</i>	<i>17.10.1864</i>	<i>12.1.1940</i>
sem.sestra	Timorácká	Jolana		21.1.1921	26.1.1940
sestra	Vavrinec	Angela	Frida	15.4.1915	22.5.1940
sestra	Magdolen	Helena	Leontina	16.12.1903	28.8.1940
sestra	Abelovský	Julia	Lucia	26.7.1905	10.10.1940
sestra	Strmeň	Anna	Elekta	29.11.1918	27.11.1940
sestra	Kunka	Amália	Hedviga	9.8.1896	7.3.1941
sestra	Kamiň	Štefánia	Alžbeta	20.12.1871	31.3.1941
sestra	Šury	Mária	Nestoria	16.10.1920	18.4.1941
sestra	Puschmann	Terézia	Klaudia	12.10.1878	5.6.1941
sestra	Speváková	Mária	Apolonia	29.10.1887	13.11.1941
sestra	Đurovský	Viktória	Makrina	26.4.1918	7.5.1941
sestra	Kmeť	Elena	Terézia	17.11.1909	16.5.1941
sestra	Žiziková	Gizela	Helena	18.5.1864	17.12.1942
sestra	Horna	Anastázia	Urbana	8.5.1912	3.10.1942
sestra	Filip	Anna	Hilda	11.4.1907	26.11.1942
sestra	Birtusová	Antonia	Emilia	19.12.1870	27.2.1943
sestra	Bednárová	Vincencia	Otília	6.6.1860	9.2.1943
sestra	Švarcová	Gertruda	Františka	3.6.1885	3.4.1943
sestra	Šusterová	Armella	Alžbeta	8.11.1874	28.6.1943
sestra	Kensy	Digna	Hedviga	20.8.1874	28.12.1943
sestra	Masárová	Emilia	Paula	11.12.1921	11.1.1944
sestra	Sülová	Renáta	Viktoria	15.4.1914	19.1.1944
sestra	Tielešová	Júlia	Margita	6.10.1913	4.3.1944
sestra	Antalíková	Valéria	Mária	30.7.1914	14.4.1944
sestra	Jarmichová	Kupertina	Helena	17.7.1919	27.9.1945
sestra	Bučková	Edita	Irena	21.9.1920	13.11.1945
sestra	Pesterová	Vilma	Jozefa	11.1911**	6.1949**
sestra	Malachovská	Paulina	Emanuela	21.1.1874	2.2.1951

Poznámka:

- Mená a priezviská rehoľných sestrieh sú uvedené v tvare ako na náhrobnom kameni.
- Na cintoríne v Ladcoch je pochovaný prvý riaditeľ Česko-slovenskej provincie Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul páter Jozef Danielik, CM (* 21. marec 1881, † 9. decembra 1938)

sem. sestra sestra, ktorá bola v seminári a ešte neprijala rehoľné meno

* na náhrobnom kameni je uvedený iba rok

** na náhrobnom kameni je uvedený iba mesiac a rok